

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Role ASEAN v implementaci security-development nexus v jihovýchodní
Asii**

Eliška Boháčová

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Mezinárodní vztahy

Diplomová práce

Role ASEAN v implementaci security-development nexus v jihovýchodní

Asii

Eliška Boháčová

Vedoucí práce:

PhDr. Magda Leichtová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů literatury.

Plzeň, duben 2016

.....

Poděkování

Tímto bych z celého srdce chtěla poděkovat PhDr. Magdě Leichtové, Ph.D. za rady a pomoc na cestě počínající výběrem tématu a tvorbou projektu, až po vedení při samotném vzniku práce. Děkuji nejen za Vaši odbornou asistenci, ale také za vlití optimismu do žil během osobních konzultací.

Eliška Boháčová

Obsah

1. Úvod	1
2. Vývoj konceptualizace security-development nexus	6
2.1. <i>Změny v bezpečnostním a rozvojovém diskurzu</i>	6
2.2. <i>Cesta k lidské bezpečnosti</i>	10
2.3. <i>Koncept podmíněnosti, reforma bezpečnostního sektoru a Do No Harm</i> .	12
3. Postkonfliktní rekonstrukce	17
4. Security-development nexus v mezinárodním diskurzu	22
5. Role ASEAN jako bezpečnostního aktéra	27
5. 1. <i>ASEAN jako bezpečnostní komunita</i>	31
5. 2. <i>ASEAN Security Community a ASEAN Political-Security Community</i>	33
6. Od Kambodži po Timor-Leste	38
6. 1. <i>Role ASEAN v postkonfliktní rekonstrukci Kambodže</i>	38
6. 2. <i>Role ASEAN v postkonfliktní rekonstrukci Timoru-Leste</i>	49
7. Závěr	60
8. Seznam použité literatury a pramenů	64
8.1. <i>Seznam použité literatury</i>	64
8. 2. <i>Seznam použitých pramenů</i>	68
9. Resumé	76

Seznam zkratk

ACWC	Komise ASEAN pro práva žen a dětí (ASEAN Commission on the Rights of Women and Children)
AEC	Ekonomická komunita ASEAN (ASEAN Economic Community)
AICHR	Mezivládní komise ASEAN pro lidská práva (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights)
APEC	Asijsko-pacifické hospodářské společenství (Asia-Pacific Economic Cooperation)
APSC	Politicko-bezpečnostní komunita ASEAN (ASEAN Political-Security Community)
ARF	Regionální fórum ASEAN (ASEAN Regional Forum)
ASA	Sdružení jihovýchodní Asie (Association of Southeast Asia)
ASC	Bezpečnostní komunita ASEAN (ASEAN Security Community)
ASCC	Sociokulturní komunita ASEAN (ASEAN Socio-cultural Community)
ASEAN	Sdružení národů jihovýchodní (Association of Southeast Asia Nations)
BCPR	Kancelář pro prevenci krizí a obnovu (Bureau for Crisis Prevention and Recovery)
CAVR	Východotimorská komise pro přijetí, pravdu a usmíření (Comissao de Acolhimento, Verdade e Reconciliacao de Timor Leste)
CDA	The Collaborative for Development Action
CIDA	Kanadská mezinárodní rozvojová agentura (Canadian International Development Agency)
CivPol	Civilní policie (Civilian Police)
CNRT	Národní kongres pro rekonstrukci Timoru (Conselho Nacional de Reconstrucao de Timor)
CPP	Kambodžská lidová strana (Cambodian People Party)
DDR	Odzbrojení, demobilizace a reintegrace (Disarmament, Demobilization and Reintegration)
DPKO	Odbor pro mírové operace (Department for Peacekeeping)

	Operations)
EU	Evropská unie (European Union)
FALINTIL	Ozbrojené síly národního osvobození Východního Timoru (Forças Armadas de Libertacao Nacional de Timor Leste)
FAO	Organizace pro výživu a zemědělství (Food and Agriculture Organization)
F-FDTL	Obranné síly Východního Timoru (FALINTIL Forças de Defesa de Timor Leste)
FFP	The Fund for Peace
FRAP	Asistenční program pro obnovení FALINTIL (FALINTIL Reinsertion Assistant Program)
FRETILIN	Revoluční fronta za nezávislý Východní Timor (Frente Revolucionária de Timor Leste Independente)
FUNCINPEC	Sjednocená národní strana za nezávislou, neutrální, mírovou a spolupracující Kambodžu (Front Uni National pour un Cambodge Indépendat Neutre Pacifique Et Coopératif)
ILO	Mezinárodní organizace práce (International Labour Organization)
INTERFET	Mezinárodní síly pro Východní Timor (International Force for East Timor)
JICA	Japonská agentura pro mezinárodní spolupráci (Japan International Cooperation Agency)
KPNLF	Khmerská lidová národně-osvobozenecská fronta (Khmer People's Liberation Front)
MDGs	Rozvojové cíle tisíciletí (Millenium Development Goals)
ODFD	Úřad pro rozvoj obranných sil (Office of Defence Force Development)
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Cooperation and Development)
OCHA	Úřad pro koordinaci humanitární činnosti (Office for the Coordination of Humanitarian Affairs)
OSN/UN	Organizace spojených národů (United Nations)
PDK	Strana demokratické Kampučii (Party of Democratic Kampuchea)
PNTL	Státní policie Východního Timoru (Policia Nacional de Timor-Leste)
RCAF	Kambodžské královské ozbrojené síly (Royal Cambodian Armed Forces)

RESPECT	Program pro zotavení, zaměstnanost a stabilitu pro bývalé bojovníky a komunity v Timoru-Leste (Recovery, Employment and Stability Programme for Ex-combatants and Communities in Timor-Leste)
SEANWFZ	Jihovýchodoasijská zóna bez jaderných zbraní (South-East Asia Nuclear Weapons-Free Zone)
SEATO	Organizace smlouvy pro jihovýchodní Asii (South-East Asia Treaty Organization)
SNC	Nejvyšší národní rada (Supreme National Council)
SOC	Revoluční lidová strana Kampučii (People's Revolutionary Party of Kampuchea/State of Cambodia)
SSR	Reforma bezpečnostního sektoru (Security Sector Reform)
TAC	Smlouva o přátelství a spolupráci v jihovýchodní Asii (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia)
UDT	Timorský demokratická svaz (Unido Democrática Timorese)
UNAMET	Asistenční mise OSN ve Východním Timoru (UN Assistance Mission to East Timor)
UNDP	Rozvojový program OSN (UN Development Programme)
UNHCR	Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UN High Commissioner for Refugees)
UNIDIR	Institut OSN pro výzkum odzbrojování (UN Institute for Disarmament Research)
UNIFEM	Rozvojový fond OSN pro ženy (UN Development Fund for Women)
UNMISSET	Mise OSN pro podporu Východního Timoru (UN Mission of Support in East Timor)
UNMIT	Integrační mise OSN v Timoru Leste (UN Integrated Mission in Timor-Leste)
UNTAC	Přechodná správa OSN v Kambodži (UN Transitional Authority in Cambodia)
UNTAET	Přechodná správa OSN ve Východním Timor (UN Transitional Administration in East Timor)
UPOL	Policie OSN (UN Police)
USAID	Americká agentura pro mezinárodní rozvoj (US Agency for International Development)
WFP	Světový potravinový program (World Food Programme)
ZOPFAN	Zóna míru, svobody a neutrality (Zone of Peace, Freedom and Neutrality)

Seznam tabulek a map

Tab. 1 Sektory SSR

Tab. 2 Kambodžské politické frakce

Tab. 3 Vojenská participace ASEAN v UNTAC

Tab. 4 Sektorové rozdělení vojenského komponentu UNTAC

Map. 1 Znárodnění umístění batalionů UNTAC

1. Úvod

Ukončení bipolárního konfliktu na počátku 90. let postavilo před mezinárodní společenství nové výzvy, přičemž jedna z největších tkvěla v proměně konfliktu jako takového a jeho následném řešení. Charakter konfliktu se změnil z převážně mezistátních sporů na většinu vnitrostátních sporů a s tím se přirozeně změnily i příčiny konfliktu – nyní hovoříme především o zášti mezi skupinami ve státě, rostoucí netoleranci a extremismu, sociální polarizaci, zneužívání lidských práv či militarizaci společnosti. Násilí a válka na vnitrostátní úrovni se po odstranění soupeření mezi Východem a Západem staly viditelnějšími a rozšířenějšími (Uvin 2002: 5 - 6). S touto proměnou se nese také změna v uvažování o prevenci a řešení konfliktů. V akademické obci a mezi politickými činiteli se v 90. letech rozmohla debata, jak se konfliktům dá předcházet zajištěním bezpečnosti ve státě a do jaké míry stabilizaci a rekonstrukci konfliktních zemí napomáhá rozvojová asistence ze strany externích aktérů. Již dříve platilo, že byla rozvojová pomoc součástí bezpečnostních strategií, nicméně byla používána jen jako jeden z možných nástrojů pro zajištění bezpečnosti a nikoliv jako jedna ze základních složek pro obnovu státu. V 90. letech, také v souvislosti s rozmachem debaty o lidské bezpečnosti a slabých a rozpadlých státech, se však toto uvažování změnilo. Napomohly tomu i provedené výzkumy, které ukázaly, že nejistota a násilí pramení z deprivace a chudoby (Uvin 2002: 6). Mezinárodní organizace, státy, finanční instituce a další aktéři začali uznávat, že budování bezpečnostního aparátu a vytváření rozvojových programů od sebe nelze oddělovat a roli v postkonfliktním budování státu tak získala myšlenka *security-development nexus*.

Security-development nexus se od 90. let promítl do několika konceptů – např. do konceptu podmíněnosti, lidské bezpečnosti, konceptu *do no harm* či postkonfliktní rekonstrukce. Principy všech těchto jmenovaných konceptů obsahují ve svém základu myšlenku bezpečnostně-rozvojového vztahu. V předložené diplomové práci budu pracovat s nejmladším konceptem

vycházejícím ze security-development nexus a to s postkonfliktní rekonstrukcí. Tj. budu sledovat jak je rozvojová pomoc implementována v zemích, kde proběhl násilný konflikt a jaké jsou projevy a výsledky společné implementace bezpečnostních a rozvojových strategií. Konkrétně budu tento koncept aplikovat na země jihovýchodní Asie a následně budu analyzovat roli, kterou v projektech postkonfliktní rekonstrukce sehrává ASEAN, nevýznamnější regionální organizace. Důvodem, proč se diplomová práce zabývá právě ASEAN, je jeho unikátní přístup k bezpečnostním otázkám v podobě ASEAN Way. Bezpečnostní linie, která je součástí security-development nexus, jak vyplývá již z názvu konceptu, se kvůli ASEAN Way projevuje jako nejproblematictější součást politického fungování ASEAN. Mezinárodní organizace obecně v posledních dvou dekádách tíhnou k použití security-development nexus jako k jednomu z hlavních pilířů prevence a řešení konfliktu. Například Evropská unie ve svém dokumentu *Improving the Coherence and Effectiveness of the European Union Action in the Field of Conflict Prevention* z roku 2000 deklaruje, že schopnost poskytnout politické nástroje, rozvojovou asistenci, ekonomickou spolupráci a humanitární asistenci společně s civilním a vojenským managementem konfliktu a znalostí lokálního kontextu konfliktní oblasti, jsou základem pro prevenci konfliktu v zemích, kde se EU tímto způsobem angažuje (EU 2000: 4). Obdobně pak lze charakterizovat postup OSN při řešení a prevenci konfliktů. V implementaci security-development nexus se z organizací rodiny OSN nejvíce angažují především UNDP a DPKO, jejichž aktivity názorně demonstrují uplatňování tohoto konceptu (Hurwitz – Peake 2004: 21). Pokud se podíváme například na aktivity *Bureau for Crisis Prevention and Recovery* (BCPR) spadající pod UNDP, uplatňování bezpečnostě-rozvojového vztahu v agendě UNDP nelze přehlédnout. Do sektorů aktivit BCPR spadá například DDR, koordinace mezinárodní asistence, kontrola malých palných zbraní, lidská práva, problematika min, občanská společnost či pokládání ekonomických základů pro růst a rozvoj (CCDP). Vzhledem k tomu, že je koncept security-development nexus ukotven v agendách jak mezinárodních regionálních i globálních organizací, k jehož implementaci se tyto organizace explicitně hlásí, je cílem diplomové analýza

uplatňování bezpečnostně-rozvojového vztahu v další regionální organizaci, která se k němu však explicitně nehlásí, přesto však můžeme v jejím fungování implementaci security-development vysledovat, v ASEAN.

Při této analýze hodlám vycházet z následující hypotézy. ASEAN se skrze multilaterální akce OSN podílel na postkonfliktních rekonstrukcích ve svém regionu a byl díky nim součástí implementace security-development nexus. Organizace byla schopna zaujmout roli iniciátora, realizátora dílčích součástí misí korelujících s konceptem security-development nexus, nebo obě role. K potvrzení či vyvrácení předložené hypotézy pak nastolují otázku – vstupoval ASEAN do misí OSN v regionu jihovýchodní Asie jako organizace, nebo se jednalo pouze o participaci jednotlivých zemí ASEAN, které poskytly své jednotky nezávisle na sdružení? Organizace ve svém *ASEAN Security Community Plan of Action* z roku 2003 deklaruje, že postkonfliktní rekonstrukce, či minimálně účast členských zemí na ni, je součástí jejího fungování: „*Poválečné budování státu vytváří podmínky nezbytné pro udržitelný mír v konfliktech zmítaných oblastech a působí jako prevence proti obnovení konfliktu. Je procesem zahrnujícím širokou mezi-agenturní spolupráci a koordinaci ve velkém spektru témat. Aktivit ASEAN spojené s poválečným budováním státu by měly zahrnovat vhodné mechanismy a mobilizaci zdrojů. Jakožto rodina ASEAN, by si členové měly pomáhat ve snahách o vybudování poválečného míru a stejně v humanitárních asistenčních programech, rekonstrukci a rehabilitaci.*“ Další otázkou tedy je – je tento deklarovaný postup dnes uplatňován, a pokud ano, jakých nástrojů je k jeho implementaci užíváno?

K zodpovězení otázek a potvrzení či vyvrácení předložené hypotézy v analytické části práce využiji případových studií. Pro účely práce jsem vzorek projektů zúžila na rekonstrukce proběhnuvší v Kambodži a Východním Timoru. Analýza je zaměřena pouze na tyto země regionu ze dvou důvodů. Jedním z nich je omezený rozsah práce, který by při výběru většího počtu zemí znemožňoval kvalitní zpracování problematiky. Druhým důvodem je skutečnost, že počátky postkonfliktních rekonstrukcí Kambodži a Východním Timoru sahají několik let

zpět (v případě Kambodži hovoříme již o devadesátých letech), v současné době je situace v obou zemích poměrně stabilní a jsou proto k evaluaci vhodnější, než například Myanmar a Filipíny, kde jsou konflikty stále aktuální a tudíž je jejich hodnocení značně komplikované. Zvláštní pozornost pak bude věnována především roli ASEAN při realizaci rekonstrukcí.

V teoretické části diplomové práce se věnuji bezpečnostně-rozvojovému vztahu jako takovému. Druhá a třetí kapitola pojednávají o jeho vývoji, konceptualizaci a nakonec je rozebrána postkonfliktní rekonstrukce jakožto koncept vycházející ze security-development nexus. Tj. uvedu znaky bezpečnostně-rozvojového vztahu, které vyústily ve vyprofilování konceptu postkonfliktní rekonstrukce. Jelikož je security-development nexus součástí komplexnějšího konceptu lidské bezpečnosti, bude v této části práce rovněž zakomponován vztah mezi nimi a dále se také dotkne vývoje diskuze o slabých a rozpadlých státech, která byla jedním z podnětů prosazení nexus.

Usazení security-development nexus v mezinárodním diskurzu bezesporu ovlivnilo bezpečnostní a rozvojové politiky zemí. Kromě proměny organizace a řízení politik obecně platí, že bezpečnostně-rozvojový vztah zasáhl i do financování rozvoje a bezpečnosti a změnila se také role mezinárodních finančních institucí. Nesmíme opomenout ani proměnu v roli armád, které se staly také rozvojovým aktérem. Závěrem diplomové práce je zhodnocení schopnosti ASEAN podílet se na těchto projektech vzhledem k existenci principu nevměšování se, který bezpečnostní linii konceptu činí velmi problematickou.

K tomuto účelu bude využito primárních zdrojů, dokumentů vydaných OSN a ASEAN, stejně tak jako zdrojů sekundárních. Teoretická část práce zkoumá změny v bezpečnostním a rozvojovém diskurzu a snaží se identifikovat spojující bod, který vyústil v konceptualizaci security-development nexus. Následně se zabývám výstupy tohoto konceptu – lidskou bezpečností, reformou bezpečnostního sektoru, *Do No Harm* a především postkonfliktní rekonstrukcí. Analytická část řeší roli ASEAN jakožto aktéra zajišťujícího bezpečnost regionu jihovýchodní Asie obecně

a následně přechází v analýzu postkonfliktních rekonstrukcí Kambodže a Východního Timoru.

2. Vývoj konceptualizace security-development nexus

2.1. Změny v bezpečnostním a rozvojovém diskurzu

V historii platilo, že rozvojová a bezpečnostní studia byla od sebe oddělena. Security-development nexus však obě oblasti propojuje, a proto v první části této kapitoly udělám krátký historický exkurz do vývoje bezpečnostních a rozvojových studií a pokusím se identifikovat jejich spojnicí.

Aktivity rozvojových studií souvisí především s dekolonizačním procesem v 60. letech, který vyprodukoval množství nových států. Ty ale ve většině nebyly schopny adekvátně naplňovat aspekty státnosti směrem dovnitř a tím byl zpomalen nebo přímo znemožněn hospodářský růst. Rozvojová studia jsou tedy důsledkem snah o zajištění základních potřeb v rozvojových zemích a hlavně hledání univerzálního receptu pomoci. Stejně jak v případě bezpečnosti, tak i v případě rozvoje, postupně docházelo k transformaci smýšlení o něm. Rozvoj se stal klíčovou strategií pro statebuilding v postkoloniálních zemích, kde byla spatřována urgentní potřeba ekonomického růstu a politické konsolidace skrze modernizaci (Stern – Öjendal 2010: 11). Jedním z prvních receptů, který rozvojová studia nabídla, tedy byla teorie modernizace. Teorie modernizace předpokládala dichotomii mezi tradiční (rozvojové země) a moderní (rozvinuté země) společností (Keller 2007: 20) přičemž primárním cílem donorů bylo z rozvojových zemí třetího světa vytvořit liberálně-ekonomické demokracie skrze masivní urbanizaci a industrializaci. Nicméně čas ukázal, že uvažování v tomto směru bylo chybné. Následující dvě dekády, 60. a 70. léta, se však nesly na vlně teorie modernizace, kdy si donoři před sebe kladli cíl během 10 až 15 let vytvořit v rozvojových zemích moderní společnosti západního typu. Byla ale opomíjena například míra vzdělanosti v rozvojových zemích, jejíž nedostatek snahy podkopával a rozvojové aktivity donorů nebyly narušovány ani často velmi špatnou bezpečnostní situací v cílových zemích. Navíc platilo, že rozvoj byl prováděn a řízen tzv. shora, k čemuž je nutné mít dostatečně kvalitní byrokratický aparát, který v těchto

zemích absentoval. Teorie modernizace proto byla podrobována kritice (Rapley 2007: 1 – 4).

Tato kritika přinesla některé změny v nahlížení na rozvoj, zmiňme například koncept základních lidských potřeb. Nešlo tedy již jen o nucenou modernizaci za každou cenu. V polovině 70. však nastala dluhová krize, která výrazně omezila investice do rozvoje¹. Dekáda 80. let kvůli této situaci vešla ve známost jako „ztracená dekáda rozvoje“. Na přelomu 80. a 90. let se pak do rozvojových studií dostala nová témata a to především environmentalismus a genderová problematika. S boomem diskuze o životním prostředí se centrem pozornosti stal trvale udržitelný rozvoj², koncept, který je dodnes uznáván. V současnosti to znamená, že každý rozvojový projekt musí prokazovat environmentální udržitelnost a otázka životního prostředí je také součástí rozvojových cílů tisíciletí (MDGs) z roku 2000 (UN 2000).

90. léta znamenala pro rozvojová studia, ostatně stejně jako pro další odvětví studia mezinárodních vztahů, zlom. Cesta od teorie modernizace, přes koncept základních lidských potřeb až například po ukazatele *The Fragile State Index* ukazuje, že studium rozvojové problematiky k sobě postupně přibíralo další dimenzi, bezpečnostní. Změna koreluje především s boomem diskuze o slabých a rozpadlých státech, které jsou od 90. let vnímány nejen jako humanitární problém, ale také jako bezpečnostní. Rozdíl oproti klasickému rozvojovému étosu je patrný také v různých žebříčcích a databázích. Jako příklad uveďme zmíněný žebříček *The Fragile State Index*, který každý rok sestavuje organizace *The Fund for Peace*, a který se zaměřuje na výzkum stupně rozpadu států. Kromě klasických rozvojových indikátorů, jako je ekonomická úroveň, nerovnost ekonomického rozvoje, stav infrastruktury či demografických ukazatelů reflektuje také stav bezpečnostního aparátu, počet uprchlíků a vnitřně vysídlených osob, přítomnost

¹ V Latinské Americe krize dospěla tak daleko, že v roce 1982 Mexiko ohlásilo neschopnost splácet své závazky a další země, především rozvojové, ho následovaly (Procházka – Sedláček 2004: 27) a mezinárodní společenství tak odložilo rozvojovou problematiku na druhou kolej.

² Koncept trvale udržitelného rozvoje je založen na zprávě Naše společná budoucnost z roku 1987, kterou vydala komise vedená Gro Brundlandovou. Základní myšlenkou konceptu je nutnost upravit aktuální potřeby a aktuální růst potřebám příštích generací tak, aby měly minimálně stejný standard jako současné generace. (The World Commission on Environment and Development 1987: 42).

jednotek intervenujících zvnějšku, legitimitu státu a vládu práva (FFP 2015: 17), tedy ukazatele, které byly tradičně analyzovány bezpečnostními studii. Osobně tedy největší změnu v diskurzu rozvoje vidím v rozšíření debaty o slabých a rozpadlých státech. Stejný bod zlomu pak lze vyzorovat i v bezpečnostním diskurzu.

Bezpečnostní a strategická studia jako samostatný obor získávají své místo v mezinárodně-vztahových diskuzích v 50. - 60. letech, tedy po skončení druhé světové války, která znamenala rozvoj konvenčního válčení a byla vynalezena jaderná zbraň. (Waisová 2004: 66 - 67). Než ale pokročíme v mapování bezpečnostního diskurzu dále, dovolím si podotknout, že vzhledem k rozsáhlosti výzkumu bezpečnosti a její nejednoznačné definici bude tato část podkapitoly skutečně jen nahlédnutím do problematiky, které má umožnit čtenáři a mé osobě jako výzkumníkovi identifikovat spojenci bezpečnosti a rozvoje. Opomenu tedy podrobný výklad o vývoji bezpečnostních studií a zaměřím se jen na významné milníky, stejně jako tomu bylo v případě historického exkurzu do rozvojových studií.

Pro uchopení posunu v bezpečnostním diskurzu je nutné pochopit prvotní účel vzniku bezpečnostních studií. Ten je podle Walta jasně daný – jedná se o studium fenoménu války. Výzkum bezpečnosti se podle něj dá definovat jako studium hrozeb a použití a kontroly vojenské síly (Walt 1991: 212). Jinak řečeno na koncept bezpečnosti bylo v počátcích jeho výzkumu nahlíženo optikou zejména vojenské bezpečnosti a jeho referenčním objektem byl národní stát. Mezinárodní společenství se dále potýkalo s novou situací, kterou do konce druhé světové války neznalo, s bipolárním konfliktem. Do středu zájmu výzkumu se dostala tematika jaderných zbraní a masivní odvety, která byla podrobována důkladným analýzám (Suchý 2003: 7). Témata, která dnes považujeme za součást jednoho „balíčku“ jako jsou bezpečnostní a strategická studia, výzkum míru a výzkum konfliktu, od sebe byla oddělena. Od 70. let však sílí myšlenky liberalismu a to jak v životě politickém, tak i ekonomickém. To vedlo k rozšíření bezpečnostních studií do dalších oblastí výzkumu.

Výraznou změnou prošel bezpečnostní diskurz v 80. letech, kdy se někteří výzkumníci pomalu odkláněli od pohledu zaměřeného na vojenskou bezpečnost a zabývali se také nevojenskými hrozbami (Waisová 2004: 67). Ke slovu se přihlásila především Kodaňská škola, která chápe bezpečnost v daleko širším kontextu, než tomu bylo doposud a její představitelé přišli s novými nástroji konceptualizace bezpečnosti – bezpečnostními sektory a víceúrovňovou analýzou. Nejvýznamnější autor kodaňské školy Barry Buzan ve své publikaci *People, States and Fear* kritizuje bezpečnost jako koncept založený na zkoumání moci, na který je nahlíženo jen perspektivou národní bezpečnosti (Buzan 1983: 1). Co se výše zmiňovaných bezpečnostních sektorů týče, ty jsou Kodaňskou školou rozšířeny o další oblasti. Jmenovitě se jedná o vojensko-politický, sociální, ekonomický a environmentální sektor. Životním prostředím jako hrozbou bezpečnosti se zabývali i další jako například Thomas Homer-Dixon s jeho konceptem environmentální tísně. Mezi další autory, kteří svým výzkumem napomohli ke změně bezpečnostního diskurzu, pak můžeme řadit autory školy třetího světa Mohammeda Ayooba nebo Amitava Acharyu, který více rozebírá vnitrostátní konflikty, nevojenské hrozby a kritizuje univerzální užívání západních receptů při řešení konfliktů (Acharya – Buzan 2010: 7 - 8).

90. léta, stejně jako pro rozvojová studia, znamenala pro bezpečnostní diskurz významnou změnu. S koncem studené války, pozměněným charakterem konfliktů a globalizací i zde došlo k transformaci přístupů. Bezpečnost se rozšiřuje o nová témata, jedním z nejzásadnějších je pro účely této práce lidská bezpečnost, které se budeme věnovat záhy. Opět se vrátím k diskuzi o slabých a rozpadlých státech. Slabé a rozpadlé státy přinesly do studia bezpečnosti další zdroj výzkumu. Nerozvinuté země jsou totiž spojovány s humanitárními katastrofami, masovou migrací, degradací životního prostředí, nestabilitou v regionu, pandemiemi nemocí, mezinárodním zločinem, šířením zbraní hromadného ničení a transnacionálním terorismem (Stewart 2006: 27). Proto v současné době bezpečnostní politiky zahrnují explicitní reference na rozvojovou asistenci a redukci chudoby v globálním boji proti terorismu a naopak MDGs obsahují přímé

reference na distribuci míru a bezpečnosti pro lidi obecně (Stern – Öjendal 2010: 6).

2.2. Cesta k lidské bezpečnosti

Při zkoumání cesty, která vedla k prosazení security-development nexus je nezbytnou součástí výzkum vzniku konceptu lidské bezpečnosti, ze které bezpečnostně-rozvojový vztah vychází. Samotný pojem lidské bezpečnosti a vnímání bezpečnostních otázek očima jednotlivce vznikají v 90. letech. Proč však najednou vyvstala potřeba zabývat se jednotlivcem? Odpovědí, která se přímo nabízí, je ukončení bipolárního konfliktu, nicméně jádro leží poněkud hlouběji. Od dob napoleonských válek mezinárodní společenství prosazovalo bezpečnost v kontextu národním. Tato optika v nahlížení na bezpečnost byla potvrzena také první a druhou světovou válkou. Tj. užívalo se především realistického pohledu. Po ukončení studené války však realisté nebyli schopni vysvětlit fungování mezinárodního systému (Waisová 2006: 60). S proměnou charakteru konfliktu, kdy se konflikty transformovaly z mezistátních na převážně vnitrostátní, a globalizací se ukázalo, že realisté neumí tento nový systém uchopit. Nárůst počtu vnitrostátních konfliktů upozornil na potřebu změny v nástrojích a způsobech vypořádání se s konflikty. Stát se najednou stal jedním z možných zdrojů bezpečnostního rizika pro své obyvatelstvo. Jinými slovy nastala neshoda mezi bezpečnostními hrozbami a reakcí mezinárodní komunity na ně (Alkire 2003: 5). Bezpečnostní hrozby navíc již nejsou popisovány jen jako vojenské a do popředí zájmu se dostávají hrozby nevojenské – degradace životního prostředí, nedostatek potravin nebo ekonomická a energetická bezpečnost. Globalizovaný svět už není určován a ovládán jen státem, ale vyznačuje se také výraznou pluralitou aktérů, jako jsou mezinárodní vládní i nevládní organizace, různá regionální uskupení a komunity a další (Piknerová 2014/2015). Všechny tyto vyvstálé otázky mají dopad na život jednotlivce a mezinárodní společenství se jimi začalo výrazněji zabývat.

Přestože se téma lidské bezpečnosti dostává do středu zájmu mezinárodního společenství v 90. letech, impulsy ke změně ve vnímání bezpečnosti směrem k jednotlivci můžeme pozorovat už hlouběji v minulosti. Za první takový impuls můžeme považovat koncept strukturálního násilí Johana Galtunga, který poprvé zmínil, že násilí nemusí být vykonáváno jen vůči státu a zdroje nejistoty mohou být způsobovány i jinými faktory, než vojenskými (Galtung 1990: 292). Další podněty pak vycházejí například od autorů školy třetího světa, Kodaňské školy nebo z feministických teorií. Zajímavá je především zmiňovaná Kodaňská škola, která upozorňuje na existenci více úrovní mezinárodního systému a klade důraz na analýzu substátní i nadstátní hladiny, nejen státní. Rovněž se tito autoři shodují s Galtungem v otázce existence nevojenských hrozeb a berou v potaz větší množství bezpečnostních sektorů a referenčních objektů.

Pro samotný koncept lidské bezpečnosti je ale nejzásadnější rok 1994, kdy UNDP vydal *Zprávu o lidském rozvoji*, která zakotvila lidskou bezpečnost do agendy OSN. Tato zpráva znamenala přechod od úzkého konceptu národní bezpečnosti k všezahrnujícímu konceptu lidské bezpečnosti, který deklaroval svobodu lidí od strachu a nedostatku (UNDP 1994: 24). Celý koncept je velmi široký a flexibilní. Neexistuje žádná přesná definice lidské bezpečnosti, ale všechny mají několik stejných prvků – referenčním objektem bezpečnosti by měl být jednotlivec a panující shodu na tom, že hrozby nemají jen vojenský charakter (Feigenblatt 2009: 5). OSN však není jedinou organizací, která vnímá bezpečnost komplexně. Stejně k bezpečnosti přistupují také Bretton-Woodske instituce a i další aktéři mezinárodního systému. Pro ilustraci zmiňme Světovou banku, která na přelomu tisíciletí nechala vypracovat zprávu *Voices of the Poor*, kde se dotazovala 60 000 lidí z 60 rozvojových zemí na jejich představu o bezpečnosti. Z odpovědí respondentů vyplývá, že většina z nich uvažuje o bezpečnosti komplexně a ne jen jako o bezpečnosti vojenské (World Bank 2012). Koncept lidské bezpečnosti se tedy od svého vzniku v 90. letech promítl do agendy mezinárodních organizací, ale také do zahraničních politik několika států. Mezi nejvýznamnější zastávce lidské bezpečnosti mezi státy patří Kanada, Japonsko, nebo Norsko. Všechny tyto státy jsou zároveň členy *Human Security Network*,

platformy, která ve své perspektivě vnímá lidskou bezpečnost jako součást bezpečnosti národní (Waisová 2006: 61). Agenda HSN pak zahrnuje témata na bezpečnostně-rozvojové ose – od pomoci dětem zasažených ozbrojeným konfliktem a podpory MDGs, po agendu předcházení vypuknutí ozbrojených konfliktů a boje s transnacionálním organizovaným zločinem. Změna ve vnímání bezpečnosti je viditelná také na dokumentech, které aktéři vydávají – např. Agenda za mír, Agenda pro rozvoj, *The DAC Guidelines – Helping Prevent Conflict, Prevention of Armed Conflict, Responsibility to Protect, In Larger Freedom* a další. Aktéři a jimi vydávané dokumenty přistupují k problematice a jejímu řešení rozdílně, jedno však mají společné. Bezpečnost pro jednotlivce nelze zajistit bez rozvoje společnosti a jako hrozba je nově vnímáno ohrožení kvality života jednotlivce.

2.3. Koncept podmíněnosti, reforma bezpečnostního sektoru a Do No Harm

Koncept podmíněnost a principy Do No Harm jsou vedle lidské bezpečnosti považovány za další výstupy bezpečnostně-rozvojového vztahu. Přestože se může na první pohled zdát, že v případě konceptu podmíněnosti nelze hovořit o jeho rozvojovém rozměru, toto tvrzení není zcela pravdivé. Pokud konceptem podmíněnosti rozumíme pozastavení pomoci pro země, které vydávají nadměrné náklady na zbrojení pak ano, tento výklad rozvojový rozměr postrádá a koncept tak dostává negativní konotaci. Nicméně existuje také konotace pozitivní. Aktéři jako OSN, OECD, EU nebo Velká Británie přišli v 90. letech s tímto pozitivním výkladem konceptu podmíněnosti v podobě reformy bezpečnostního sektoru (dále SSR – *Security Sector Reform*) (Waisová 2011: 95), která se stala jedním z nástrojů postkonfliktní rekonstrukce. Dnes platí, že pro rekonstrukci země po válečném konfliktu je SSR klíčem.

Problematika SSR je však daleko komplexnější a je proto nutné určit si v jakých intencích uvažujeme o *bezpečnostním sektoru*. Již několikrát bylo zmíněno, že pojem bezpečnost má daleko širší podobu a dnes o ní neuvažujeme

jen v kontextu vojenské a národní bezpečnosti, ale i v jiných úrovních (viz lidská bezpečnost). Proto i SSR může být vnímána různě. Hänggi rozlišuje tři oblasti implementace SSR. Za prvé může být nástrojem k zefektivnění rozvojové asistence. Za druhé může fungovat jako koordinační a integrační nástroj vnitřní bezpečnosti státu v zemích s post-autoritářskými režimy. A za třetí může být SSR složkou postkonfliktní rekonstrukce ve státech, které prošly vnitrostátním konfliktem. Ve všech případech je však SSR vnímána jako základní složka peacekeepingových strategií a rozvojové asistence a platí vztah mezi bezpečností a rozvojem společnosti (Hänggi 2004: 1). Toto pomyslné pojítko bezpečnosti a rozvoje vysvětluje ve své práci například Nicole Ball, která tvrdí, že zabezpečené prostředí plodí úspěšný ekonomický a politický rozvoj a zajištění bezpečného prostředí vyžaduje jasné pravomoci vlády v bezpečnostním a právním sektoru (Ball 2014: 2).

OECD pak definuje SSR podle tří komponentů, ze kterých by se měla skládat. V první řadě hovoří o rozvoji institucionálního rámce, který integruje bezpečnostní a rozvojovou politiku. Druhým bodem je posílení bezpečnostního sektoru a vlády. A za třetí požaduje vybudování profesionálních a schopných bezpečnostních složek (Ball – van de Goor 2006: 3).

V 90. letech nastal mezi aktéry boom zájemců o zapojení do SSR. Přestože se do reform investovaly značné zdroje, jen velmi vzácně docházelo k úspěšné transformaci sektoru. Základní problém tkví v proměně strach nahánějících bezpečnostních složek ve složky takové, kterým by byl lid ochoten věřit (Hurwitz – Peake 2004: 6). Zjednodušeně řečeno je nutná vůle vycházející zevnitř státu, která je pro úspěšnou implementaci SSR nezbytností. Postupem času navíc v souvislosti s válkou proti teroru, finanční krizí a nezájmem některých důležitých aktérů³ zájem o SSR, a hlavně o jejich financování, poklesl (Ball 2014: 2).

Náročnost financování SSR totiž vychází z její robustnosti. Aby totiž byla efektivní, je nutné reformovat nejen státní vojenské složky, ale také nestátní aktéry

³ Těmito aktéry jsou myšleni tzv. noví donoři rozvojové pomoci, především Čína, Rusko, Turecko a státy Perského zálivu.

jako jsou ozbrojená opoziční hnutí nebo soukromé vojenské společnosti (Anderlini – Conaway 2004: 31). A reforma pouze vojenského sektoru je sama o sobě velmi nákladná. Vzhledem k tomu, že je v posledních dvou dekadách trendem vnímat bezpečnost komplexněji, je nutno vzít v potaz další dimenze bezpečnosti, hlavně ekonomickou a sociální a náklady na reformu tím značně narůstají. Pro ilustraci toho, co vše může SSR pokrývat, přikládám následující tabulku.

Perspectives	Definition A	Definition B	Definition C	Definition D	Focus
Narrow	Security forces	Groups with a mandate to wield instruments of violence	Core security actors	Organisations authorised to use force	State-centric
	Civilian management and oversight bodies	Institutions with a role in managing and monitoring	Security management and oversight bodies	Civil management and oversight bodies	
Broader		Judiciary, penal system, human rights ombudsmen	Justice and law enforcement institutions	Justice and law enforcement institutions	Human-centric
			Non-statutory security forces	Non-statutory security forces	
				Non-statutory civil society groups	

Tab. 1 (Hänggi 2004: 3)

Je to právě sektorová rozkročenost, která dělá z SSR zástupce rodiny security-development nexus. Přestože se v základu zaměřuje na reformu ozbrojených sil, většina autorů se shoduje na tom, že slovní spojení *bezpečnostní sektor* dnes již není aplikovatelné pouze na vojenské složky, a proto je nezbytné provádět reformy komplexně. Na tomto bodě se mezinárodní společenství poměrně snadno shodne, a proto jsou peacebuildingové mise a poválečné rekonstrukce posledních let tak robustního charakteru. Jejich úspěchy jsou však velmi diskutabilní. Reformy

v postkonfliktních oblastech se potýkají s řadou problémů. Zmíněno bylo financování reforem, přičemž zde sehrává největší roli silná asymetrie mezi reálnými zdroji a očekáváními. Kromě toho jsou SSR narušovány nedostatkem koordinace, kdy snahy o nalezení řešení situace jsou fragmentované, duplikované a navrhování aktivit často nekoreluje s reálnými potřebami příjemců a absentuje faktor zapojení lokálních autorit⁴ (Hurwitz – Peake 2004: 9).

Kromě lidské bezpečnosti a reformy bezpečnostního sektoru jsou další konceptualizací security-development nexus principy *Do No Harm*. Tyto principy jsou výsledkem práce Mary Anderson a její organizace *Collaborative for Development Action* (CDA). Koncept je zaměřen na způsob implementace donorských projektů při statebuildingu a peacebuildingu. Podmínkou pro správnou implementaci pak Anderson myslí dostatečnou znalost specifického kontextu oblasti, ve které je statebuilding realizován tak, aby místní unikátní zvyky, historie a diverzita byly zachovány (OECD 2010: 28).

Wallace ve své práci tvrdí, že *Do No Harm* jako „projekt“ začal být realizován v roce 1993, když v mezinárodním společenství vyvstala otázka jak během konfliktu poskytovat asistenci tak, aby daný konflikt nebyl kontraproduktivně přiživován a aby místní obyvatelstvo bylo ušetřeno násilí. K tomu je nezbytné správně identifikovat základy, na kterých konflikt stojí (Wallace 2014: 8). Principy *Do No Harm* se tedy a priori nevztahují jen na peacebuilding a statebuilding, ale také na intervence a humanitární pomoc. Mezinárodní asistence totiž má i svou negativní stránku. Kromě jiného se může jednat například o sociální rozdělování nebo narůstající korupci. Kvůli možným negativním dopadům intervence, ať se jedná o korupci, porušování lidských práv nebo jiné, musí mít donoři na paměti dopady svého počínání na tamní reformy, konfliktní dynamiku, chudobu a nejistotu (DFID 2010: 1). Právě těmto negativním a kontraproduktivním projevům humanitární asistence, mezinárodní intervence a rozvojové asistence mají principy *Do No Harm* předcházet.

⁴ Jinými slovy asistenční programy jsou nahlíženy a implementovány zahraničními aktéry, nejčastěji západními, a to jen s minimální znalostí lokálního kontextu.

Minimalizace negativních dopadů pomoci a znalost lokálního kontextu jsou tedy základními prvky Do No Harm. Humanitární pomoc, ať chceme nebo ne, je součástí dynamiky konfliktu. Vytváří pracovní příležitosti, osvobozuje sociální systém státu, ale také může udržovat v chodu konflikt právě tím, že se snaží být neutrální a pomoc je tak poskytována všem stranám konfliktu (UNICEF 2010: 8). Předvídat vývoj konfliktu je však velmi obtížné. Proto můžeme podle Wallace rozlišit dva druhy Do No Harm ve vztahu k dynamice konfliktu – adaptivní a predikativní. K implementaci adaptivní, přizpůsobivé, Do No Harm donoři přistupují podle vývoje v dané konfliktní oblasti a sledují především sociální dynamiku prostředí. Donoři praktikující predikativní, předvídavou, Do No Harm pak používají předpovědi možných výstupů jejich vlivu na dynamiku konfliktu nebo budování státu a za tím účelem sledují vzorce chování (Wallace 2014: 10). Nicméně ani jedna metoda není nikterak výrazněji upřednostňována.

Přestože jsou principy Do No Harm mezinárodním společenstvím poměrně uznávanou premisou, najde si i své kritiky. Se zajímavou myšlenkou týkající se nejen humanitární pomoci, ale konceptu intervence zvnějšku jako takové, přišel Edward Luttwak, který tvrdí, že mezinárodní společenství, především OSN, nedává menším vnitrostátním konfliktům dostatek prostoru k tomu, aby se vyřešily samy. Zastává názor, že úspěšně může být konflikt ukončen a míru dosaženo pouze v případě, kdy konflikt sám sebe vyčerpá a jakýkoliv zásah zvenčí tento přirozený proces narušuje (Luttwak 2004: 36). Můžeme s Luttwakem polemizovat a nesouhlasit s ním v morální rovině. Nicméně praxe ukazuje, a uznávání Do No Harm potvrzuje, že jakákoliv forma vnější intervence s sebou nese riziko kontraproduktivity v podobě prodlužování konfliktu.

3. Postkonfliktní rekonstrukce

Postkonfliktní rekonstrukce je posledním členem rodiny security-development nexus, kterým se v diplomové práci budu zabývat a zároveň je jedním ze základů, o které se opírám. Právě na postkonfliktních rekonstrukcích Kambodži a Východního Timoru budu analyzovat roli ASEAN v bezpečnostně-rozvojových projektech v jihovýchodní Asii. Mapování postkonfliktních rekonstrukcí slibuje rozmanitý výzkum s rozdílnými výsledky, neboť nelze v současné době najít byt' dvě identické rekonstrukce. Existují však obecné cíle a relativní shoda mezinárodního společenství na tom, jak by měly rekonstrukce vypadat.

V roce 2002 přišlo konsorcium mezinárodních aktérů s návrhem postupu, který by měl být při jejich realizacích dodržován. Dokument *Post Conflict Reconstruction Framework* rozlišuje tři fáze rekonstrukce, kdy každá z nich je specifická svými aktivitami. První fáze nastává bezprostředně po skončení násilného konfliktu a spočívá především v poskytování humanitární pomoci, vojenské intervenci a nastoupení peacekeepingových jednotek. Postkonfliktní rekonstrukce totiž nemůže být úspěšně započata, pokud není zajištěno bezpečné prostředí v daném státu, a proto je zajištění prostředí, například právě peacekeepingovými jednotkami, nutnou podmínkou pro počátek rekonstrukce a nastartování dalšího rozvoje společnosti (Waisová 2011: 121). Druhá fáze je fáze přechodu a transformace, kde už naplno probíhá spolupráce s lokálními kapacitami, jejichž budování a činnost jsou podporovány. V tomto rekonstrukčním období se také pokládají základy soudnímu systému a nové vládě nebo také welfare state a budují se zárodky kvalitní lékařské péče. Poslední fáze rekonstrukce počítá s kompletním stažením peacekeepingových jednotek a společnost v ní nastupuje proces normalizace (Anderlini – El-Bushra 2004: 51).

Toto rozfázování postkonfliktní rekonstrukce nám ilustruje její vstupní a výstupní bod. Cesta od jednoho k druhému je dále rámována rekonstrukcí jednotlivých sektorů. Obvykle se jedná o obnovení vlády práva, tato agenda zahrnuje rovněž lidskoprávní a genderovou problematiku, vybudování liberálních

demokratických institucí, zde se jedná především o volební systém, vytvoření občanské společnosti a otevřené ekonomiky založené na tržních principech a ekonomickém růstu (Suhrke 2007: 1292). Model postkonfliktní rekonstrukce, který Suhrke předkládá, je mezinárodním společenstvím uznáván, nicméně právě tato jeho podoba může být důvodem, proč některé realizované rekonstrukce ve svém úkolu selhaly. Někteří autoři se shodují, že model rekonstrukcí je nastaven dle západních standardů a tedy není aplikovatelný univerzálně. Proto platí, že postupem času se model rekonstrukce začal proměňovat a dnes je snaha dávat větší apel na lokální kontext a prohloubení spolupráce s místními autoritami.

Konkrétním příkladem této proměny je postkonfliktní rekonstrukce zdravotnického sektoru ve Východním Timoru. Po kolapsu zdravotnických služeb během občanské války ve Východním Timoru sem byla v první fázi rekonstrukce po ukončení bojů masivně importována humanitární pomoc. Zároveň však probíhala podpora rozvoje nových zdravotnických institucí na národní úrovni Východního Timoru a byla ustanovena *Joint Health Working Group*, která se skládala nejen z expertů vyslaných OSN, ale také z místního zdravotnického personálu dobře znalého lokálních problémů. V druhé fázi rekonstrukce zdravotnického sektoru se kladl důraz na předání zdravotnictví do rukou nové vlády, která se dále nespolehala jen na mezinárodní asistenci poskytovanou západem. Plán vlády zahrnoval rekrutování doktorů z jiných rozvojových zemí a zároveň podporoval repatriaci timorských lékařů či studium medicíny timorských studentů v zahraničí. Donoři tedy nadále poskytovali jen finanční prostředky na rekonstrukci sektoru, která ale nebyla závislá na personální a administrativní asistenci zvenčí. Výsledkem této strategie byla výstavba šesti funkčních nemocnic, 65 komunitních zdravotnických center a 170 pracovních příležitostí ve zdravotnictví během čtyř let a zajistila přístup k lékařské péči pro 87% populace⁵ (DFID 2010: 8).

⁵ 87% timorské populace má možnost přístupu k lékařské péči v maximální docházkové vzdálenosti dvou hodin.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, co dělá z postkonfliktní rekonstrukce výstup bezpečnostně-rozvojového vztahu. V prvotní fázi rekonstrukce se jedná primárně o zajištění bezpečnosti vyplývající z logiky, že země zajištěná po bezpečnostní stránce má vhodnější prostředí pro nastartování rozvoje společnosti. Zároveň je při rekonstrukci užíváno již zmíněných konceptů a aplikují se principy Do No Harm, budují se, či obnovují, sektory lidské bezpečnosti, je prováděna reforma bezpečnostního sektoru. Postkonfliktní rekonstrukce je tedy vyústěním konceptualizace security-development nexus. Rekonstrukce však má ještě jednu složku, o které zatím nebyla řeč a to DDR. DDR – demobilizace, odzbrojení a reintegrace (*demobilization, disarmament, reintegration*) je totiž prvkem, který má pro mírový proces velký význam. Bez kontroly, či spíše omezení počtu zbraní v konfliktní oblasti dochází ke kumulaci jejich počtu, která může následně způsobovat opětovnou eskalaci konfliktu (Gamba 2008: 180). Kromě rizika obnovení konfliktu v zemi, kde konflikt proběhl nebo stále probíhá, jsou odzbrojení a demobilizace důležité i pro sousední státy a to zvláště v případech, kdy jsou samy nestabilní a ohroženy konfliktem a tudíž hrozí přelévání zbraní i konfliktu samotného⁶. Ozbrojení civilního obyvatelstva je navíc destabilizačním prvkem bezpečnosti, jejíž zajištění, jak již bylo řečeno, je prvním krokem pro realizaci postkonfliktní rekonstrukce a následného peacebuildingu a statebuildingu. Odzbrojení a demobilizace společnosti jsou pak doprovázeny ještě třetí složkou, reintegrací. Reintegrací je v případě DDR myšlena opětovná integrace bývalých bojovníků zpět do společnosti přičemž je nutné uvědomit si, že o jejich reintegraci nelze uvažovat jen v krátkodobém časovém horizontu, pokud má být reálně úspěšná. Tato složka by navíc měla být prováděna primárně na lokální a hlavně komunitní úrovni, což nutně vyžaduje znalost lokálního kontextu a její ideálně dlouhodobý charakter často vyžaduje dlouhodobou asistenci zvenčí (Ball – van de Goor 2006: 2 – 3).

Otázkou, která se tedy přímo nabízí, je, kteří aktéři takovouto asistenci poskytují? Tato část práce o poskytovatelích asistence během postkonfliktní

⁶ Ohrožení státu vyplývající ze situace jeho souseda zachycuje daný stát v pasti špatného souseda, jedné z pastí, které ve své práci definuje Paul Collier (Collier 2007: 73).

rekonstrukce je důležitá nejen pro teoretickou část, ale rovněž pro analytickou, kde tito aktéři budou opakovaně zmiňováni pro svou participaci na rekonstrukcích v Kambodži a Východního Timoru. V první řadě se jedná především o organizace, které jsou součástí rodiny OSN – *The UN Development Programme* (UNDP), *The Office for the Coordination of Humanitarian Relief* (OCHA), *UN Department of Peacekeeping Operations* (DPKO), *The UN Development Fund for Women* (UNIFEM), *International Labour Organization* (ILO), *World Food Programme* (WFP), *Food and Agriculture Organization* (FAO) a další. Další angažující se entitou je skupina Světové banky. Pro financování poválečné rekonstrukce Světová banka vytvořila samostatný orgán, *Post Conflict Fund*, který poskytuje prostředky pro fyzickou rekonstrukci státu a obnovu sociálního sektoru, přičemž do roku 2003 jen tento samotný orgán rozdělil finanční prostředky v hodnotě 13 milionů USD. O granty u *Post Conflict Fund* mají možnost žádat nevládní organizace a občansko-společenské skupiny v konfliktních regionech. (Anderlini – El-Bushra 2004: 53) Kromě *Post Conflict Fund* poskytují prostředky pro postkonfliktní rekonstrukci v rámci Světové banky také *International Bank for Reconstruction and Development* (IBRD), která se soustředí na redukci chudoby či *International Development Association* (IDA). Banka poskytuje půjčky především na projekty adresované nastartování ekonomiky, přesídlení a investování do válkou postižených regionů, opravám infrastruktury, reformám zkorumpovaných civilních služeb a veřejné administrativy a programům pro veterány a zranitelné skupiny jako jsou ženy a děti (World Bank 1998: 9). Opomenout nesmíme ani *The Organization for Economic Development and Cooperation* (OECD) a její orgány nebo multilaterální rozvojové banky fungující v určitém regionu. Pro účely této diplomové práce je nejsignifikantnější *Asian Development Bank*, avšak vedle ní působí i další – *African Development Bank*, *European Bank for Reconstruction and Development* či *Inter-American Development Bank Group*. V neposlední řadě se v postkonfliktní asistenci

angažují také bilaterální dárci (zmiňme USAID, CIDA nebo JICA⁷) a trendem posledních dvou dekád je také značná participace nevládních organizací.

⁷ *US Agency for International Development, Canadian International Department Agency, Japan International Cooperation Agency.*

4. Security-development nexus v mezinárodním diskurzu

Předchozí dvě kapitoly mapovaly konceptualizaci security-development nexus a výstupy tohoto procesu. Čtvrtá kapitola diplomové práce je věnována výzkumu různých autorů, kteří se bezpečnostně-rozvojovým vztahem ve své práci zabývají.

Humanitární a vojenské intervence posledních dvou dekad ukázaly rozdíl v přístupu k mezinárodní asistenci, kterou praktikují západní donoři a reálnými potřebami příjemců. Změna charakteru konfliktu vyžaduje změnu v přístupu k němu a jeho následnému řešení. Vnitrostátní konflikty mají své kořeny na lokální úrovni a pramení z lokálních potřeb či nedostatku, pro efektivní řešení je tedy nutné sestoupit na příslušnou analytickou úroveň. Pokud dnes hovoříme o vnitrostátním konfliktu, přičemž často tyto války jedním dechem spojujeme s jejich etnickým původem, Stewart na faktory jejich vzniku nahlíží poněkud odlišněji. Etnicitu nevnímá jako příčinu konfliktu, ale jen jako mobilizační nástroj a právě kořeny hledá mezi ekonomickými a politickými faktory (Stewart 2004: 11). Politické faktory vzniku konfliktu jsou pak podle něj kombinací ekonomických a kulturních faktorů společně s represivním vedením státu (Suhartova vláda v Indonésii nebo etnické konflikty dlouho potlačované komunistickými režimy), skupinovou nerovností či nějakou soukromou motivací.

Podle Neethilingova výzkumu polovina mírových dohod ukončujících tyto konflikty ztroskotá po prvních pěti letech od jejich podepsání. To je často dáno tím, že někteří aktéři s nimi souhlasí z taktických důvodů nebo jsou uzavřeny jen kvůli tlaku aktérů vnějších, kteří ale špatně vyhodnotí příčiny konfliktu (Neethiling 2007: 34). Způsobené tlaky ve výzkumu příčin a řešení konfliktů donutily mezinárodní společenství k redefinici bezpečnosti a rozvoje do formy, kterou dnes známe jako security-development nexus.

Reakcí na tuto systémovou změnu je v 90. letech mj. Zpráva o lidském rozvoji z roku 1994, ale také zpráva Komise pro globální vládnutí z roku 1995, která rovněž poskytuje pojítko mezi rozvojem a bezpečností:

- Všichni lidé, nejen státy, mají nárok na to, mít zabezpečenou existenci a všechny státy mají povinnost chránit toto právo.
- Primárním cílem globální bezpečnosti by měla být prevence konfliktu a zajištění integrity systému, který se o to postará tím, že eliminuje ekonomické, sociální, environmentální, politické a vojenské hrozby.
- Vojenská síla není legitimním politickým nástrojem, pokud se nejedná o obranu nebo operace pod záštitou OSN.
- Rozvoj vojenských aktivit mimo národní obranu a podporu akcí OSN je potenciální hrozbou bezpečnosti.
- Zbraně hromadného ničení nejsou legitimním nástrojem národní obrany.
- Produkce a obchod se zbraněmi by měly být kontrolovány mezinárodní komunitou.

(World Bank 1995: 5 - 6)

Tento výstup ze zprávy Komise pro globální vládnutí názorně ilustruje již několikrát zmiňovanou diskurzivní změnu a prolínání bezpečnostních a rozvojových studií. Za povšimnutí stojí především rok vydání zprávy, tedy rok 1995. Polovina 90. let nebyla charakteristická pouze zakotvením lidské bezpečnosti do mezinárodní politické agendy, ale rovněž došlo k akceptaci bezpečnostně-rozvojového vztahu na půdě jednoho z největších rozvojových donorů – Světové banky.

Během studené války však pojítka mezi rozvojem a bezpečností prakticky neexistovalo, a pokud ano, tak jen v podobě rozvoje jakožto nástroje některých bezpečnostních strategií. Dnes jsou bezpečnost a rozvoj téměř neoddělitelnými pojmy. Kromě popsaných konceptů jsou další praktickou ukázkou takového spojení například strategie 3D (*Diplomacy, Development, Defense*) nebo 4D (*Diplomacy, Development, Defense, Democratization*) (Tschirgi 2006: 39). Agenda security-development nexus je v současnosti zaintegrovaná bilaterálními i multilaterálními donory napříč mezinárodním společenstvím. Důkazem budiž rostoucí počet peacekeepingových misí s robustním mandátem, které zahrnují i lidskoprávní a statebuildingové prvky (Hurwitz – Peake 2004: 1). Metamorfóza

vztahu mezi bezpečností a rozvojem se vztahuje k několika momentům z 90. let. V první řadě souvisí s koncem bipolárního konfliktu, kdy se násilí na vnitrostátní úrovni stalo po ukončení soupeření dvou velmocí viditelnější a rozšířenější (Uvin 2002: 6). Druhým důvodem je podle Duffielda značné posílení intelektuální a politické hegemonie západního modelu liberálního míru a demokracie, které otevřelo dveře větším a širším intervencím do vnitřní dynamiky zemí s menší mocí (Duffield 2001: 11). V neposlední řadě k propojení bezpečnosti a rozvoje v mezinárodním diskurzu přispěly výzkumy, které ukázaly, že nejistota a násilí jsou klíčové dimenze deprivace a chudoby (Uvin 2002: 6).

Hettne svůj výzkum bezpečnostně-rozvojového vztahu založil na pozorování tří dimenzí, ve kterých lze rozvoj a bezpečnost propojit – politické, empirické a teoretické (Hettne 2011: 34). Do politické dimenze řadí poskytování rozvojové pomoci, věnuje pozornost humanitárním krizím a rozvojovému a konfliktnímu managementu. Empirická dimenze pak staví výzvy před dimenzi teoretickou. Empirické zkušenosti ukazují, že násilné konflikty se podepisují na rozvoji oblasti a rozvojové aktivity se podepisují na prevenci a řešení konfliktů. Ilustrací této dimenze je například zmiňovaná zpráva *Voices of the Poor*, která empiricky prokázala, že zajištění bezpečnosti je pro lidi z rozvojových států vyžadováno stejně, ne-li více, než zajištění potravy a přístřeší (Fitz-Gerald 2006: 110). Právě tyto zkušenosti staví před teoretiky úkol, jak se vypořádat s tím, co rozvojová asistence přináší či ubírá bezpečnostní situaci a naopak.

Po proměnách v rozvojovém diskurzu je rozvojem myšlen progres v životních podmínkách člověka, dříve byl ale rozvoj dáván do spojitosti s ekonomickým růstem. Konflikt a válka mají vliv na makro i mikroekonomiku státu či spíše na jejich rozvoj a rovněž také na sociální sektor. Dle Amartyi Sena by tedy rozvoj měl cílit na posílení lidských možností. Toto posilování může být ohroženo právě nejistotou a nedostatečným zajištěním bezpečnosti (Sen 2000: 3 – 4). Tímto nebezpečím rozumíme nejistotu nejen vojenského charakteru, ale také ekonomické a zdravotní krize nebo zvýšení počtu zranění a smrtí v důsledku vysoké míry kriminality a politického násilí (Stewart 2004: 3).

Vzhledem k evidentní existenci spojitosti mezi bezpečnostní situací a rozvojem v konfliktních oblastech můžeme tvrdit, že od 90. let je v mezinárodním diskurzu viditelný další nový fenomén - sekuritizace rozvojové problematiky (Buur – Jensen – Stepputat 2007: 9). Nedostatečná rozvinutost, chudoba, nemoci či ekonomická nerovnost jsou dnes vnímány jako jedny z kořenů ozbrojených konfliktů a tudíž ohrožení bezpečnosti. Tyto faktory rozvoje jsou potom od 90. let označovány za možnou hrozbu bezpečnostní situace. Můžeme rovněž říci, že v novém miléniu jsou stejné faktory označovány jako pojítka mezi slabými a rozpadlými státy a teroristickými buňkami, které na jejich území mohou vznikat. Na druhou stranu ale platí a musíme mít na paměti, že ne všechny aspekty rozvoje mají dopad na bezpečnostní prostředí a tedy ne všechny bezpečnostní otázky mají důsledky pro rozvoj společnosti (Neethling 2007: 38 – 39).

Kromě těchto jmenovaných situací vyvstala v 90. letech další výzva, které rozvoj a bezpečnost čelí jak odděleně, tak i společně jako security-development nexus, a to ve formě globalizace. Globalizace totiž vyzývá tradiční ideje rozvojových a bezpečnostních studií, které jsou popsány v historickém exkurzu v druhé kapitole. Globální rozvoj propojuje procesy obchodu, migrace, toků humanitární pomoci či přímých investic a mnoho dalších (Stern – Öjendal 2010: 13). V propojení rozvojové asistence na globální úrovni jsou její největší výhody, ale také nevýhody. V globálním měřítku je totiž v podstatě nemožné zajistit řádnou a účinnou regulaci těchto procesů. Co se bezpečnosti na globální úrovni týče, ta souvisí především s rostoucím významem lidské bezpečnosti, konkrétně tedy s globálními hrozbami, které ohrožují jednotlivce (Stern – Öjendal 2010: 16). S udržováním bezpečnosti na globální úrovni, které stojí na prevenci a řešení konfliktů, se nese například otázka humanitární vojenské intervence. Humanitární intervence je kritizována kupříkladu Hettne, který tvrdí, že koncept humanitární intervence se proměnil v preemptivní intervenci a boj proti terorismu a security-development nexus se tak stal pouze nástrojem counter-insurgency (Hettne 2011: 45).

V tento okamžik přecházím do analytické části práce, ve které se nejprve zabývám rolí ASEAN na poli bezpečnosti. V této následující kapitole bude vysvětlen vztah ASEAN k lidské bezpečnosti, postkonfliktní rekonstrukci a intervenci. Přístup ASEAN k těmto konceptům je unikátní vzhledem k organizaci uplatňované ASEAN Way. Je proto nutné zanalyzovat principy, na kterých organizace stojí, abychom dále byli schopni pochopit složitost implementace security-development nexus, se kterou se ASEAN ve svém regionu potýká.

5. Role ASEAN jako bezpečnostního aktéra

Význam ASEAN (*Association of Southeast Asia Nations*) v regionu jihovýchodní Asie, a nejen v něm, je nepopiratelný. Je jedním z ekonomicky nejvýdělečnějších celků planety, žije zde velký počet obyvatel a rovněž nelze vynechat geopoliticky strategickou roli regionu, který organizace sdružuje. V této části diplomové práce bude analyzována především její role jako bezpečnostního aktéra a aktéra na poli rozvoje. Rozvojové aktivity přirozeně souvisí s ekonomickými, nicméně cílem práce není výzkum ekonomického vývoje, a proto se ho dotýkám jen okrajově v souvislosti s tím, jak ekonomická spolupráce států jihovýchodní Asie skrze ASEAN napomáhá její stabilizaci. V další části práce poté přecházím v analýzy postkonfliktních rekonstrukcích Východního Timoru a Kambodži, kde nejen analyzuji uplatnění security-development nexus v praxi, ale především ilustruji roli organizace ASEAN v rekonstrukcích a to primárně s apelem na politicko-bezpečnostní linii, která se mezi státy ASEAN ukazuje jako nejproblematictější.

Thanat Khoman, bývalý ministr zahraničí Thajska, ve svém příspěvku *ASEAN Conception and Evolution* tvrdí, že fundamentálním prvkem stojícím za vznikem jihovýchodoasijské integrace vůbec, je ekonomická spolupráce (Khoman 1992). Vývoj ASEAN především od 90. let tomuto prohlášení nahrává, dnes skutečně o ASEAN přemýšlíme jako o primárně ekonomickém integračním uskupení, charakteristickém mezivládní spoluprací a ne příliš vysokou mírou institucionalizace (Yoshimatsu 2006: 10 – 11). A rovněž je pravda, že v rámci vymezení se proti koloniální minulosti⁸ a osvobození se od závislosti na západním světě, byla ekonomická spolupráce jedním z pilířů tamější integrace. Osobně však největší hnací motor integrace vidím v bezpečnostní situaci. S rozpadem koloniálních impérií a s nově vzniklými státy v jihovýchodní Asii vyvstalo riziko vzniku mocenského vakua, jehož existence by umožnila prosazení komunistických režimů v regionu. Kromě komunistické hrozby „nová“ jihovýchodní Asie procházela také konfliktem mezi Indonésií a Malajsií. Konflikt dvou největších a

⁸ Jedinou zemí v jihovýchodní Asii, která nebyla nikdy kolonizována, je Thajsko.

nejvlivnějších států regionu o Sabah a Sarawak⁹ a mocenskou převahu byl výrazným destabilizačním prvkem (Narine 1998: 196). *Konfrontasi* lze tedy považovat za další důvod, proč tvrdím, že impuls k vytvoření celoregionálního sdružujícího tělesa je spíše bezpečnostního rázu.

Prvním pokusem integrovat jihovýchodní Asii bezpečnostně byla *Southeast Asia Treaty Organization* (SEATO) z roku 1954, která vznikla právě za účelem zastavení šíření komunismu (Petrů 2011: 126). Přestože dnes je za regionální mocnost označována Indonésie, v tento okamžik bych chtěla podotknout, že v počátcích jihovýchodoasijské integrace považují Thajsko za více aktivního a důležitějšího aktéra, neboť právě Thajsko bylo jedním ze základajících členů SEATO a v dalších letech také *Association of Southeast Asia* (ASA) a rovněž samotného ASEAN, zatímco Indonésie se angažovala až ve vzniku ASEAN. SEATO je dodnes jedinou organizací, která v rámci jihovýchodní Asie vznikla a priori jako bezpečnostní organizace. Jejími členy byly Spojené státy americké, Francie, Velká Británie, Nový Zéland, Austrálie, Filipíny, Thajsko a Pákistán. Tedy jen tři státy asijského regionu a pouze dva státy jihovýchodoasijské. USA se zde angažovaly především v souvislosti s válkou ve Vietnamu. Francie a Velká Británie kvůli svým zájmům v bývalých koloniích (Hall 2005: 116). Austrálie a Nový Zéland se staly členy kvůli blízké geografické poloze jihovýchodní Asie a tedy měly zájem o situaci v regionu. Pákistán doufal v pomoc organizace při svém konfliktu s Indií. Filipíny měly tradičně blízko k USA a Thajsko vstoupilo kvůli obavám o vývoj situace v provincii Yunnan v jižní Číně, která byla autonomním thajským regionem a thajská vláda se proto obávala expanze čínského komunismu na vlastním území (Office of the Historian 2013). Nutno říci, že přestože SEATO bylo vojenskou organizací, nikdy neměla vlastní vojenské síly a členové se pouze střídali v organizaci každoročních společných vojenských cvičení. SEATO nakonec byla v roce 1977 rozpuštěna a lze tuto organizaci označit za dosti bezzubou a nefunkční. Například už jen proto, že vzhledem ke složení členské

⁹ Sabah a Sarawak jsou součástí severního Bornea. Proti připojení bývalých britských kolonií k Malajsku, později Malajsií, se Indonésie velmi ostře vymezila. Indonésko-malajská/malajsijská politika v letech 1963 – 1966, kdy spor proběhl, je známá pod indonéským termínem *Konfrontasi*. Konflikt byl ukončen pádem indonéského prezidenta Sukarna (Narine 1998: 196).

základny byla často označována za neokoloniální nástroj USA. Její existence však názorně ilustruje fakt, že počátky jihovýchodoasijské integrace jsou bezpečnostního rázu.

Toto tvrzení je dále podpořeno i dalšími událostmi proběhnuvšími před samotným vznikem ASEAN, a to především Kolombskou a Bandungskou konferencí z let 1954 a 1955. Průběh konferencí můžeme charakterizovat takto: Kolombská konference byla silně bezpečnostního rázu v kontextu indicko-čínského konfliktu, rostoucího nebezpečí komunismu a hrozby masivních závodů ve zbrojení a Bandungská konference¹⁰ se nesla v duchu antikolonialismu a podpory emancipačních hnutí (Petruš 2011: 124).

Samotný ASEAN vznikl až o více než dekádu později, 8. srpna 1967 v Bangkoku, přičemž zakládajícími zeměmi byly Indonésie, Malajsie, Filipíny, Singapur a Thajsko (ASEAN: 1997). Ustanovení Bangkotské deklarace je v podstatě transformací již dříve vzniknuvší ASA, jejíž fungování se ukázalo jako neefektivní. Nicméně základní premisy ASA jsou fundamentem ASEAN. Sama organizace ve svém zakládajícím dokumentu formulovala cíle svého fungování jako kooperaci ekonomických, sociálních, kulturních, technických, vzdělávacích a dalších otázek a uvedla také prohlášení o udržování regionálního míru a stability skrze vzájemný respekt, respekt ke spravedlnosti a právu a dodržování principů Charty OSN (ASEAN 1997). Pro účel a cíl diplomové práce však tyto obecné a vágně definované cíle nejsou nikterak zásadní. To, co dělá ASEAN specifickým uskupením, je zakomponováno ve člancích 2 a 20 Charty ASEAN neboť právě tyto dva články tvoří politiku ASEAN známou jako *ASEAN Way*.

Ve druhém článku Charty ASEAN je řečeno následující: „...*respektování nezávislosti, suverenity, rovnosti, teritoriální integrity a národní identity všech členských států ASEAN a nevměšování se do vnitřních záležitostí členských států ASEAN, respektování práva každého členského státu na existenci bez vnějších zásahů, převratů a donucovacích prostředků*“ (ASEAN 2008: 6). Principy

¹⁰ Výstupem konference byla Bandungská deklarace, neboli Deklarace na podporu světového míru a spolupráce, která položila základy vzniku Hnutí nezáčastněných. To bylo ustanoveno o 6 let později, v roce 1961, na Bělehradské konferenci.

ASEAN Way jsou pak dále doplněny o zmiňovaný článek 20, kde je explicitně řečeno, že „*rozhodovací proces probíhá skrze konsenzus a konzultace*“ (ASEAN 2008: 22). V návaznosti na teoretickou část práce lze specifičnost ASEAN Way ilustrovat na přístupu ASEAN k prosazování lidské bezpečnosti. Vezměme si například doktrínu *Responsibility to Protect*, která je součástí implementace lidsko-bezpečnostní agendy, a která dává mezinárodnímu společenství právo, ba přímo ukládá povinnost zasáhnout v případech, kdy vláda státu není nadále schopna nebo ochotna zajišťovat bezpečnost pro své obyvatelstvo (UN 2009: 4) a tedy legitimizuje intervenci zvenčí. Pokud by ASEAN tuto doktrínu uznával, měl by právo zasáhnout v Myanmaru během vlády vojenské junty, která bez nejmenších pochybností bezpečnost obyvatel nezajišťovala, dokonce sama byla zdrojem hrozby a porušovala lidská práva v masivním měřítku. Nic takového se však nestalo neboť základním principem ASEAN je princip nevměšování se, který je součástí ASEAN Way, a to přesto, že konkrétně za svůj přístup k Myanmaru byl ASEAN mezinárodním společenstvím značně kritizován.

Tento přístup byl do politiky ASEAN ještě více zakomponován v 70. letech, kdy proběhla jednání o schválení dvou smluv, které přestože byly poněkud vágního charakteru a spíše symbolického rázu, jsou dodnes uznávány a uplatňovány. První smlouva posvětila vyhlášení Zóny míru, svobody a integrace (*Zone of Peace, Freedom and Neutrality, ZOPFAN*) v roce 1971. Její průlomový charakter tkvěl v symbolu, který deklarace představovala. Byla totiž první politickou regionální iniciativou, jejímž hlavním cílem bylo vymezení se proti tlaku Číny, Spojených států a Sovětského svazu (Petrů 2011: 133). Nicméně její charakter nemohl být nikterak agresivní, jelikož přílišný tlak na její dodržování by vzhledem k tehdejší situaci ve Vietnamu mohl rozbourat už tak velmi křehkou rovnováhu regionu. Druhou dohodou velmi podobného rázu, již však konkrétnější a obsahově rozsáhlejší, je Smlouva o přátelství a spolupráci v jihovýchodní Asii (*Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia, TAC*) z roku 1976, která opět potvrzuje a apeluje na vzájemné nevměšování se do vnitřních záležitostí členských států a udržování míru nenásilnou cestou. Řešení sporů se věnuje konkrétně pátá kapitola. TAC však přece jen přichází s novým návrhem a inovací ASEAN Way –

mechanismem Vysoké rady, která by měla fungovat jako mediátor v případě sporu mezi signatáři či využít další nenásilná opatření k prevenci vypuknutí ozbrojeného konfliktu (ASEAN 1976).

Už je tedy jasné, že ASEAN byl v oblasti bezpečnosti aktivním aktérem. Způsob implementace bezpečnostní politiky je však diametrálně odlišný od politik západních platforem z důvodu uplatňovaného principu nevměšování se. Jakýmsi narušením doktríny nevměšování se bylo vyhlášení *Declaration of ASEAN Concord II*. (nebo také *Bali Concord II*.) v roce 2003. Nelze tvrdit, že by princip nevměšování se byl tímto dokumentem zrušen, naopak smlouvy ZOPFAN, TAC a SEANWFZ (*Southeast Asian Nuclear-Weapon-Free-Zone*) jsou jedněmi ze základních mechanismů Bali Concord II. Revolučnost balijské deklarace spočívá ve vytvoření nových těles – Bezpečnostní komunity (*ASEAN Security Community – ASC*), Ekonomické komunity (*ASEAN Economic Community – AEC*) a Socio-kulturní komunity (*ASEAN Socio-cultural Community – ASCC*) (ASEAN 2003). Nejvíce diskutovanou je samozřejmě ASC jelikož předpokládá postupné zavedení nových norem prevence a řešení konfliktů a budování míru. Než se však ponoříme do této nové koncepce udržování jihovýchodoasijské bezpečnosti, je nutné vyjasnit si, zda reálně lze ASEAN nazývat bezpečnostní komunitou.

5. 1. ASEAN jako bezpečnostní komunita

Koncept bezpečnostních komunit z pera Karla Deutsche z 50. let předpokládá existenci dvou druhů komunit – sloučených nebo pluralitních bezpečnostních komunit. Deutsch chápe bezpečnostní komunitu jako integrované uskupení, kdy je integrace definována jako smysl existence komunity, a která funguje dlouhodobě. Dále jsou tyto komunity charakteristické absencí války a rovněž absencí jakýchkoliv příprav na ni, nejsou tedy žádnou vojenskou aliancí vymezující se proti existenci nějaké hrozby¹¹. Hlavním fokusem bezpečnostní komunity jsou

¹¹ Je nutné rozlišovat bezpečnostní komunity a aliance kolektivní obrany, jako je například NATO. V první řadě se bezpečnostní komunity nevymezují proti jiné skupině států. Dále platí, že bezpečnostní

společné zájmy a především identita, která je obvykle definována v opozici k vnějšímu aktérovi (Acharya 2003: 16 – 19). Názory na to, zda o ASEAN můžeme hovořit, jako o bezpečnostní komunitě se u některých autorů velmi výrazně liší. Názorový rozdíl v pohledu na ASEAN jakožto bezpečnostní komunitu reprezentují například autoři Estrella Solidum a David Martin Jones. Solidum hovoří o ASEAN jako o plně funkční bezpečnostní komunitě, kde se společná identita a postoje opírají o princip nevměšování se a vzájemný respekt. Jones naopak popírá existenci jakékoliv komunity ASEAN, ať už bezpečnostní nebo ekonomické a dokonce přirovnává výroky o existenci bezpečnostní komunity ASEAN k vyhlášení kvazistátů s nelegitimními lídry v čele (Emmerson 2005: 167). Jak vidno, názorové spektrum je skutečně značně široké. Osobně jsem však nakloněna závěrům Emmersona a Acharyi, tedy zástupcům středního názorového proudu. Oba autoři se shodují na existenci bezpečnostní komunity ASEAN a ve své práci ji velmi podrobně analyzují, především Amitav Acharya. Je nutné uvědomit si, že bezpečnostní komunity nejsou nic jiného než sociálním konstruktem a při jejich zkoumání musíme primárně analyzovat normy, ze kterých vychází socializace a sdružování komunity. Jinými slovy normy, které mají dopad na formování identity, která je podle Deutsche základem bezpečnostních komunit a na jejímž sjednoceném základě lze vytvořit mírovou společnost. Formování bezpečnostní komunity ASEAN však proběhlo odlišným způsobem. Vzhledem ke značné heterogenitě oblasti je velmi obtížné vytváření jednotné identity. Přesto lze říci, že komunita existuje a to i přes absenci sdílených kulturních, jazykových, liberálně-demokratických či náboženských hodnot, jako tomu bylo u formování evropské a atlantické bezpečnostní komunity (Acharya 2003: 194 – 195). Jihovýchodoasijská identita umožňující existenci bezpečnostní komunity ASEAN vychází právě z ASEAN Way, velmi specifické formy mezivládní spolupráce postavené na nevměšování se. Tento princip se se společnou touhou po udržitelném míru stal společnou identitou, na které je bezpečnostní komunita

komunity mohou být založené i na bilaterální spolupráci, zatímco aliance kolektivní obrany jsou vždy multilaterální. Odlišné jsou také mechanismy prevence konfliktu. Aliance kolektivní obrany často využívají trestání aktů agrese, např. sankce nebo přímý vojenský zásah, bezpečnostní komunity však k prevenci využívají institucionalizaci vzájemných vztahů, integrační proces a zcela odmítají legitimizaci jakéhokoliv použití síly (Acharya 2003: 19).

ASEAN vystavěna. V deutcheniánské terminologii se jedná o pluralitní bezpečnostní komunitu, kterou v této podobě definuje Emmerson následovně: „*Skupina suverénních¹² států, které sdílí očekávání vnitřní bezpečnosti se smyslem pro vnitřní komunitu. Bezpečností je chápána přítomnost trvalého míru mezi státy, který se odráží také v trvalé absenci války mezi nimi. Komunitou je chápána přítomnost kooperativní identity mezi těmito státy, včetně závazku nepoužití síly proti sobě*“ (Emmerson 2005: 171). Pokud souhlasíme s Emmersonovou definicí pluralitních bezpečnostních komunit, můžeme tvrdit, že ASEAN takovouto komunitu představuje. Organizace sama sebe prezentuje jako bezpečnostní komunitu, kteréžto myšlenky v roce 2003 dala oficiální podobu v *Akčním plánu bezpečnostní komunity ASEAN*. Označení ASEAN jako bezpečnostní komunity lze považovat za pravdivé i v případě, kdy k definování bezpečnostní komunity použijeme konceptualizaci bezpečnostních komunit Emanuela Adlera a Michaela Barnetta. Ti definují bezpečnostní komunitu podle tří aspektů, které by dle nich měla takováto komunita naplňovat – za prvé členové komunity sdílejí identitu, hodnoty a význam svého fungování. Za druhé v komunitě existují mnohostranné a přímé vztahy a je pro ně tedy typické přímé vzájemné vyjednávání. A za třetí v takové komunitě existuje reciprocita, kterou si členové komunity projevují v zájmu dlouhodobé spolupráce (Adler – Barnett 1998: 31). Z charakteru fungování ASEAN, který je v této kapitole uveden, tedy vyplývá, že i z Adlerovy a Barnettovy perspektivy lze ASEAN nazývat bezpečnostní komunitou, neboť i tyto tři aspekty splňuje.

5. 2. ASEAN Security Community a ASEAN Political-Security Community

Role ASEAN jako aktéra zajišťujícího bezpečnost jihovýchodoasijského regionu je významně poznamenána doktrínou nevměšování se a celkově implementací ASEAN Way. Cesta, kterou ASEAN zvolil, je o to unikátnější, že během let jeho

¹² Na suverenitu států je u definování pluralitních bezpečnostních komunit kladen důraz, neboť u druhého typu bezpečnostních komunit, sloučených, se jedná o téměř stejnou definici, nicméně už se jedná o skupinu států, které postrádají suverenitu.

fungování za svou politiku sklízel ze strany mezinárodního společenství značnou kritiku a přesto z ní téměř nikdy neustoupil. Přijetí Bali Concord II., který ustanovil jako hlavní pilíře fungování ASEAN budování bezpečnostní, ekonomické a socio-kulturní komunity v jistém slova smyslu narušuje ASEAN Way stojící na principu nevměšování se a to přesto, že ZOPFAN, TAC a SEANWFZ jsou stále součástí politiky ASEAN (ASEAN 2008). Mým hlavním argumentem pro tvrzení, že princip nevměšování se byl oslaben, je zakomponování lidskoprávní agendy a závazek k angažovanosti na postkonfliktních rekonstrukcích a peacebuildingu.

Ukotvení lidskoprávní agendy do značné míry znehodnocuje princip nevměšování se. ASEAN v 90. letech velmi jasně demonstroval, že tento princip nehodlá rozměňovat a odmítl akceptovat nátlakovou politiku západních partnerů, kteří právě v této době začali ve velkém inkorporovat lidskou bezpečnost do svých politik. Přestože v první polovině 90. let byly součástí ASEAN země s nedemokratickými režimy, např. Indonésie či Malajsie, nezpůsobovala spolupráce s nimi žádné výraznější napětí mezi ASEAN a západem, neboť země jihovýchodní Asie zažívaly nebývalý ekonomický rozmach¹³, který byl podstatným motorem vzájemné spolupráce. Největší rozpor ve vztazích ASEAN se zeměmi západu, který ale zároveň v tomto období potvrdil politiku ASEAN Way, způsobilo rozhodnutí ASEAN rozšířit svou členskou základnu v roce 1997 o Myanmar. Organizace tak potvrdila, že nehodlá klást podmínky zemím se zájmem o vstup do organizace ani nikterak zasahovat do jejich vnitřních záležitostí tím, že by po přijetí vyvinula tlak na změnu režimu. Západní nesouhlas s přijetím Myanmaru do ASEAN souvisel také s konáním Světové konference o lidských právech z roku 1993, kde byla lidskoprávní problematika výrazně artikulována (OHCHR 1993: 1). ASEAN již zde vyjasnil svůj k otázce lidských práv, přičemž

¹³ Po ukončení bipolárního konfliktu přestala být jihovýchodoasijská spolupráce natolik hnána bezpečnostními motivacemi. Hrozba komunismu byla eliminována, alespoň ze strany Vietnamu. Obava z politiky vietnamského režimu se rozplynula s Gorbačovovou politikou, která ukončila financování vietnamské vlády. Ta byla nucena obrátit se na spolupráci se svými sousedy, především s Thajskem, ale také ASEAN jako celkem. Vietnam také v letech 1988 – 1989 stáhl svá vojska z Kambodži, kterou okupoval 10 let. Na summitu ASEAN v roce 1992 pak bylo diskutováno další směřování ASEAN, které vyústilo v Singapurskou deklaraci. Singapurská deklarace chtěla posunout politickou spolupráci na další úroveň, ale její stěžejní část deklarovala apel na prohloubení a zintenzivnění ekonomické spolupráce (Petrů 2011: 136 – 137).

nejvýstižněji ji popsal tehdejší premiér Malajsie, dr. Mahathir Mohammad, který jako hlavní argument použil odmítnutí západních hodnot jako univerzálně platných (Slavíková 2013: 16).

Demonstrace postoje ASEAN k zásahům do vnitřních politik ukazuje nejen přijetí Myanmaru, ale také absence jakéhokoliv zásahu proti Vietnamu, který od konce 70. do konce 80. let okupoval Kambodžu. Přestože ani jeden ze zmiňovaných států nebyl v té době členem ASEAN, což byl zároveň jeden z hlavních argumentů organizace pro ospravedlnění distancování se od situace, zcela jistě lze tuto ignoraci považovat za projev principu nevměšování se vzhledem k tomu, jakou škodu mohl konflikt v celém regionu napáchat. Co tedy způsobilo změnu kurzu v politice ASEAN, který znamenal přijetí Bali Concord II. a vytvoření ASEAN Security Community na počátku nového milénia? Tedy konkrétněji co je příčinou ukotvení lidskoprávní agendy a prosazování demokratických principů, které jsou do jisté míry „znehodnocením“ principu nevměšování se?

Jedním z důvodů je transformace režimů v některých zemích regionu a to především lídra ASEAN, Indonésie, která po pádu Suharta v 90. letech nastoupila proces demokratizace (Honna 2003: 1). Pilíře fungování ASEAN vzniknuvší s Bali Concord II. by neměly šanci vzniknout, pokud by součástí vyjednávání byl pouze pilíř bezpečnostní. Jejich přijetí totiž reflektovalo různé motivace členů ASEAN. ASEAN Security Community je výsledkem snah především Indonésie, která si skrze reformu ASEAN slibovala posílit svou pozici v regionu. Na druhou stranu Thajsko a Singapur lobbovaly primárně za ASEAN Economic Community, protože jejich největším zájmem bylo vytvoření jednotného trhu v jihovýchodní Asii (Petrů: 29). ASEAN Socio-cultural Community lze označit za poměrně nekonfliktní součást vyjednávání, neboť na naplňování jejích cílů mají zájem všechny státy regionu a nikterak ani nehrozí narušování původních principů ASEAN. Ve výčtu důvodů vedoucích ke změnám nesmíme opomenout ani rostoucí pozornost k netradičním hrozbám bezpečnosti, kterýžto trend se nevyhnul ani jihovýchodní Asii. ASEAN sám, ale i přes platformy ARF (*ASEAN Regional*

Forum) a APEC (*Asia-Pacific Economic Cooperation*), se snaží vytvářet svou politiku tak, aby více korelovala s OSN a dalšími organizacemi, jejichž cílem je dosahování míru, lidských práv a rozvoje (Caballero-Anthony 2010: 4). S tímto se nese i poměrně výrazný apel na zapojování nevládních organizací a organizací občanské společnosti. A také se od toho odvíjí smysl této diplomové práce. Předpokládat však, že je ASEAN i přes všechny tyto změny funkční organizací v politicko-bezpečnostní oblasti, je chybné.

ASEAN Security Community Plan of Action (2004) a také po něm následující *ASEAN Political-Security Community Blueprint* (2009) ustanovující politicko-bezpečnostní komunitu ASEAN, jsou ve své podstatě stále nicneříkající. Oba dokumenty přicházejí s ukotvením politického rozvoje, tvorbou a sdílením nových norem, řešením konfliktů a postkonfliktním peacebuildingem (ASEAN 2009: 8), které jsou navíc dále doplněny vydáním nové Charty ASEAN z roku 2008 a tím pádem novou a především pevnější institucionalizací organizace. Další novinkou jsou zmiňovaná lidskoprávní tělesa – *ASEAN Working Group for a Human Rights Mechanism*, *ASEAN Inter-Governmental Commission on Human Rights* (AICHR) či *ASEAN Commission on the Promotion and Protection of the Rights of Women and Children* (ACWC) a revoluční *ASEAN Human Rights Declaration* z roku 2013. Pokud však zmíněné dokumenty podrobně zanalyzujeme, dojdeme tím k závěru, že v žádném z nich není explicitně definován vynucovací nástroj, který by zajistil jejich dodržování. Což koresponduje se stále platným, i když lehce oslabeným, principem nevměšování se. Je tedy chybou charakterizovat ASEAN jako bezpečnostně-politickou organizaci, nicméně by bylo velmi neslušné a nepravdivé tvrdit, že v těchto oblastech nedokáže efektivně fungovat vůbec a označit jeho deklarované principy za pouhou pózu. Za dobu svého fungování díky uplatňování ASEAN Way a skrze ekonomickou spolupráci nejen se státy ve vlastním regionu, ale rovněž díky velmi intenzivní transnacionální kooperaci a umění balancování mezi světovými mocnostmi, dokázala organizace udržet mezi svými členy mír až do roku 2008. V tomto roce proběhl vojenský střet mezi Thajskem a Kambodžou, který v roce 2011 vyeskaloval do dalšího sporu. V té době však ASEAN v čele s předsedající Indonésií dokázal strany konfliktu donutit

ke vzájemným jednáním, která vyústila v ukončení konfliktu (Petrů: 31). Byly tak zachovány základní premisy a principy fungování ASEAN bez intervence zvnějšku a zároveň efektivně zažehnán mezistátní konflikt.

Závěrem této kapitoly je následující. ASEAN je v současné době primárně ekonomicky orientovanou organizací, která z velké části právě díky ekonomické spolupráci efektivně udržuje mír v jihovýchodní Asii. Nelze jasně definovat hranici, která by oddělovala počátek a konec jedné dimenze spolupráce od druhé, neboť stejně jako v Evropě a jinde ve světě platí, že ekonomická interdependence, ze které pramení spolupráce a dosahování cílů v sociální oblasti, jsou neoddělitelně spojeny s bezpečností a rozvojem regionu. Díky své specifčnosti a uplatňování ASEAN Way v čele s principem nevměšování se, si ASEAN na více než čtyři dekády svého fungování vypěstoval poněkud jiné mechanismy v udržování bezpečnosti než jak je tomu zvykem v západním světě. Nicméně dohody Bali Concord II. z roku 2003, renomovaná Charta ASEAN z roku 2008, ASEAN Political-Security Blueprint z roku 2009 a ASEAN Human Rights Declaration z roku 2013 svým způsobem přibližují jihovýchodoasijské hodnoty západním. Zda lze i v implementaci security-development nexus pozorovat toto přibližování se politikám západních mezinárodních organizací, je jedním z hlavních cílů práce. V následující části práce proběhne analýza postkonfliktních rekonstrukcí Východního Timoru a Kambodži, přičemž participace ASEAN na nich bude hodnocena z pohledu konceptu security-development nexus a tedy bude analyzovat rovnováhu mezi politikou ASEAN a implementací bezpečnostně-rozvojového vztahu. Dále bude na případě Kambodži identifikovat body, pokud takové existují, které naznačily změnu z bezpečnostně-politickém kurzu ASEAN v první dekádě 21. století.

6. Od Kambodži po Timor-Leste

Následující kapitola a její dílčí části mapují vývoj angažovanosti zemí ASEAN ve dvou proběhnuvších postkonfliktních rekonstrukcích v regionu jihovýchodní Asie – Kambodži a Východním Timoru. Slovní spojení „vývoj angažovanosti“ není jen slovním obratem, neboť právě posun v zapojení se v těchto dvou případech analyzuje cestu ASEAN k implementaci security-development nexus. ASEAN se ve svých strategických dokumentech, původních a ani renomovaných cílech a principech fungování nikde explicitně nehlásí k uplatňování bezpečnostně-rozvojového vztahu ve své politice. Nicméně je to právě postkonfliktní rekonstrukce Východního Timoru, která prokazuje opak a zapojení ASEAN v tamní DDR bývalých bojovníků FALINTIL¹⁴ a SSR policejních složek jsou výsledkem změn v zahraničně-politické strategii směřované do regionu, přičemž jejich počátky můžeme identifikovat na kambodžském případě.

6. 1. Role ASEAN v postkonfliktní rekonstrukci Kambodže

Angažování ASEAN v Kambodži je poznamenáno nejen politikou organizace založené na nevměšování se, ale je také specifické tím, že v době ukončení občanské války, stažení vietnamských vojsk z kambodžského území a následných mírových jednání, v jejichž důsledku byla ustanovena mise pro obnovu Kambodži, země ještě nebyla členem ASEAN. Rozdíl v angažovanosti ASEAN při ustanovování mise v Kambodži, jakožto mise realizované v nečlenském státě, a ve Východním Timoru, který byl okupovanou součástí Indonésie a tedy člena ASEAN, je markantní. V případě Kambodži byly země ASEAN přímo zapojeny do jednání OSN a Rady bezpečnosti ohledně kambodžské situace, zatímco v případě Východního Timoru se do procesu zapojily až ad hoc na žádost Indonésie.

¹⁴ FALINTIL bylo ozbrojeným křídlem levicové strany FRETILIN, která vedla opozici a odboj proti indonéské okupaci území Východního Timoru.

Pařížská mírová konference z roku 1991, kde byla ustanovena mise UNTAC (*United Nations Transitional Authority in Cambodia*) byla výsledkem snah několika aktérů, přičemž z pohledu ASEAN se nejvýznamněji podílela Indonésie. Cesta k ustanovení mise byla poznamenána pohnutým osudem Kambodži, která se s vnitropolitickým neklidem a válkami potýkala prakticky od doby svého vzniku jako samostatného státu v roce 1953 poté, co získala nezávislost na Francii¹⁵. Prvním výrazným mezníkem v novodobé kambodžské historii, bylo postavení Kambodži ke konfliktu v sousedním Vietnamu. Přestože se Sihanouk, hlava nově ustanovené Kambodže, snažil zachovat zemi neutralitu během války ve Vietnamu, nijak nebránil jednotkám Vietcongu operovat na území Kambodži, kdy tamní vietnamská komunita navíc severovietnamské guerilly aktivně podporovala. V důsledku tohoto počínání kambodžské vlády se letectvo USA zaměřilo i na její území, které následně intenzivně bombardovalo (CIA 2007: 37 - 38). Situace ve vztahu Vietnam – Kambodža – USA – antikomunistické země jihovýchodní Asie hrozila přelitím konfliktu do celého regionu. V důsledku Sihanoukovy podpory Severního Vietnamu a následnému bombardování kambodžského území americkým vojskem, rapidně klesla podpora režimu, kterýžto pokles vedl v puč vedený kambodžským premiérem Lon Nolem a svržení krále Sihanouka¹⁶. Lon Nol vyhlásil Khmerskou republiku a začal bojovat proti severovietnamským guerillám na svém území. Jeho počínání následně vedlo k občanské válce mezi vládou vedenou Lon Nolem a guerillami Rudých Khmerů podporujících Severní Vietnam (Kiernan 2004: 341).

Výsledek občanské války byl pro Kambodžu osudný a zdrcující. V dubnu 1975 se moci ujal Pol Pot a jeho Rudí Khmerové, kteří razili ideologii maoistického komunismu, a započalo tak čtyřleté období kambodžské genocidy a teroru. Během jejich vlády v letech 1975 – 1979 bylo městské obyvatelstvo násilně přesouváno na venkov s cílem vytvořit kolektivní zemědělství a střední kambodžská třída byla tímto zásahem v podstatě zničena. Náboženství bylo

¹⁵ Kambodža byla součástí území francouzské Indočíny. Kvůli tomuto koloniálnímu uspořádání jsou kambodžské války známé také jako války v Indočíně.

¹⁶ Norodom Sihanouk následně strávil velkou část svého života v exilu v čínském Pekingu.

postaveno mimo zákon. Lidé se vzděláním byli označeni za nepřátele Khmerů, zástupci bývalého režimu byli masivně popravováni. Za dobu čtyř let bylo přes 200 000 lidí bez soudního řízení popraveno a přibližně 1,5 milionu (z osmi milionové populace) zemřelo v důsledku nemocí, přepracování a hladu (McGrew – Frieson – Chan 2004: V). V tomto období byla Kambodža přejmenována na Demokratickou Kampučiu a vystupovala pod tímto názvem i na mezinárodní scéně. Pol Potova vláda však nebyla mezinárodním společenstvím a ani ASEAN nikterak výrazněji perzekuována a to i přesto, že se jednalo o komunistický režim. Důvodem pro přehlížení kambodžské situace ze strany ASEAN bylo stažení země do izolace, proto organizace nepovažovala režim za výraznější hrozbu pro region (Petrů 2011: 134). Navíc po prvním roce Khmerského teroru, v roce 1976, byla ASEAN přijata TAC a tudíž byla posílena doktrína nevměšování se,

Pol Potova vláda byla ukončena v roce 1979, kdy do Kambodži vtrhla vietnamská vojska a zahrnala Rudé Khmery na severozápadní hranici, kterou země sdílí s Thajskem. Kambodža opět změnila svůj název a během vietnamské okupace vystupovala pod jménem Lidová republika Kampučia. Vietnamský zásah sice ukončil režim Rudých Khmerů, ale z pohledu ASEAN se jednalo o zásadní narušení suverenity státu a tudíž popření principů, které organizace razí ve své politice. Vietnam ani Kambodža nebyly v této době členy ASEAN a nejspíš právě proto si sdružení dovolilo poměrně tvrdou kritiku vietnamského počínání. Přesněji řečeno proti-vietnamskou rétoriku vedla většina členů ASEAN. Otázka řešení situace v Kambodži vnesla rozpor mezi Indonésií a Malajsií na jedné a Thajsko na druhé straně. Thajsko podporovalo Rudé Khmery, kteří se usadili u hranic mezi ním a Kambodžou a umožňovalo jim proti Vietnamu operovat ze svého území¹⁷. Indonésie a Malajsie řešily následující ideologicko-bezpečnostní otázku. Primárně šlo oběma zemím o omezení vlivu čínských a sovětských komunistů, proto chtěly situaci co nejrychleji vyřešit, nicméně podpora Rudých Khmerů do jejich plánů nezapadala. Heng Samrinova loutková vláda v Kambodži byla v OSN podpořena jen Sovětským svazem a ČSR (Petrů 2011: 134 – 136). Ostatní země podporovaly

¹⁷ Důvodem thajského počínání je rivalita mezi Vietnamem a Thajskem. Thajsko tak doufalo v oslabení kambodžského režimu, který byl v době okupace jen loutkou Vietnamu.

Rudé Khmery, jejich režim totiž nebyl podporován SSSR, jako tomu bylo v případě Vietnamu. Tento přístup jasně demonstroval preference mezinárodního společenství během studené války – v OSN bylo zachováno křeslo režimu, který zapříčinil genocidu dvou milionů lidí, a přesto byla jeho ideologie přijatelnější, než vietnamská podoba komunismu podporovaná SSSR.

Kambodžská situace se radikálně změnila se zavedením Gorbačovovy politiky perestrojky, která znamenala rapidní snížení finanční podpory spřátelených režimů. To se samozřejmě dotklo i Vietnamu, který tak musel hledat spojence i jinde, a jeho volba logicky padla na vlastní region. V otázce Kambodži jsou 80. léta dekádu změn nejen v důsledku ochoty Vietnamu spolupracovat se svými sousedy, ale změny nastaly také díky diplomatickým snahám zemí jihovýchodní Asie, především Indonésie. Ta organizovala tzv. *Jakarta Informal Meetings*, jejichž neformální charakter, jak vyplývá z názvu, usnadňoval dialog mezi Vietnamem a zeměmi ASEAN a které následně vyústily ve stažení vietnamských vojsk z Kambodži (Petrů 2011: 136).

Indonésie se také stala jedním z iniciátorů mírového procesu v Kambodži, jehož průběh byl usnadněn rozpadem SSSR. Pařížská mírová konference o Kambodži se proto nesla ve značně pozitivní atmosféře. Kromě stálých členů Rady bezpečnosti se konference účastnilo dalších 14 států, včetně zástupce Kambodži, která byla reprezentována Sihanoukem jakožto hlavou Nejvyšší národní rady (*Supreme National Council*, dále jen SNC), a která zaštiťovala čtyři největší kambodžské politické frakce. Jejich výčet naleznete v následující tabulce.

Název	Název česky	Označení	Lídr
People's Revolutionary Party of Kampuchea	Lidová revoluční strana Kampučii	SOC (State of Cambodia) později CPP (Cambodian People Party)	Hun Sen (premiér)
United National Front for an Independent, Neutral, Peaceful and	Sjednocená národní strana za nezávislou, neutrální, mírovou a	FUNCINPEC	Prince Ranariddh

Co-operative Cambodia	spolupracující Kambodžu		(nahradil Sihanouka)
Khmer People's National Liberation Front	Khmerská lidová národně-osvobozenecá fronta	KPNLF	Son Sann
Party of Democratic Kampuchea	Strana demokratické Kampučii	PDK	Khicu Pamphan (reálně Pol Pot)

Tab. 2 (Findlay 1995: 2)

Z pohledu diplomové práce je však nejzásadnější, že se pařížské konference účastnily tehdejší všechny členské státy ASEAN (Brunej, Indonésie, Filipíny, Malajsie, Singapur, Thajsko) a také Laos a Vietnam (UN 1991).

Pro kambodžský mírový proces byla konference úspěchem. Podařilo se dohodnout stažení všech zbývajících zahraničních armád z Kambodži, repatriace uprchlíků, demobilizace a odzbrojení zneprátelených frakcí a především ustanovit dozor nad prvními svobodnými volbami po několika dekáдах konfliktů (Keller 2005: 145) a konference tak dala vzniknout misi UNTAC. Výstupem pařížské konference byly čtyři dohody: *Agreement on a Comprehensive Political Settlement of the Cambodia Conflict*, *Agreement Concerning the Sovereignty, Independence, Territorial Integrity and Inviolability, Neutrality and National Unity of Cambodia*, *Declaration on the Rehabilitation and Reconstruction of Cambodia* a *Fianl Act of the Paris Conference on Cambodia* (UN 2003). Dohody zahrnovaly komplexní rekonstrukci Kambodži, především však měly za úkol zorganizovat a dozorovat svobodné volby. Vzhledem k tématu a omezenému rozsahu práce nicméně bude analyzována pouze ta část mise, která se soustředila na demobilizaci a odzbrojení kambodžských frakcí, repatriaci uprchlíků a programy odminování, neboť právě ty jsou stěžejní pro ilustraci zapojení zemí ASEAN v implementaci bezpečnostně-rozvojového vztahu. Než se však dostaneme k jádru problematiky, je nutné zdůraznit, že v době postkonfliktní rekonstrukce Kambodži nemůžeme hovořit o security-development nexus v pravém slova smyslu, myšlenka tohoto konceptu se v mezinárodním diskurzu na počátku 90. let začala sotva rozvíjet. Demobilizace,

odzbrojení a výcvik místního obyvatelstva pro vyhledávání nášlapných min jsou ale nejen příkladem bezpečnostně-rozvojového vztahu a jeho počátečního ukotvování v postkonfliktním statebuildingu a peacebuildingu, ale rovněž jsou stěžejní pro roli ASEAN v takovýchto procesech. Přestože se totiž explicitně ASEAN nikde k uplatňování security-development nexus nehlásí a nikde principy konceptu nedeklaruje, rekonstrukce Východního Timoru dokazuje opak. Cesta k zapojení se do DDR a SSR v Timoru-Leste pak vede přes první zkušenost s takovýmto projektem – kambodžskou rekonstrukcí.

Mise UNTAC se od předchozích peacekeepingových misí OSN odlišovala především rolí vojenského komponentu, který zde nepředstavoval primárně intervenční sílu, ale měl sloužit k zajištění poklidného průběhu kambodžských voleb tím, že si před sebe kladl cíl odzbrojení kambodžských frakcí minimálně z 70% (UNIDIR 1996: 32). Vymezení role ASEAN v procesech odzbrojování, demobilizace a repatriace uprchlíků a vysídlených osob závisí na definici toho, zda hovoříme o ASEAN jako angažující se organizaci, nebo o zemích ASEAN jednajících s Kambodžou na bilaterální bázi. V tomto případě můžeme hovořit o ASEAN jako celku, neboť už během pařížského mírového jednání a vyhlášení mise UNTAC členské státy deklarovaly sebe samy jako ASEAN (World Bank 2011: 38). Role jednotlivých členských států během postkonfliktní rekonstrukce se odlišovaly a každá přispěla jiným počtem vojenského a civilního personálu. Nicméně platí, že jejich participace by měla být chápána jako participace ASEAN.

Jak již bylo řečeno, jednou z majoritních složek mandátu UNTAC bylo odzbrojení a kantonování vojenských komponentů kambodžských frakcí. Všechny tyto frakce už během konference v Paříži s odzbrojením souhlasily, nicméně v době fungování mise se tak nepodařilo uskutečnit u vojenské složky Rudých Khmerů a u CPP/SOC se demobilizace a odzbrojení podařily jen z části (Findlay 1995: 8). Vzhledem k tomu, že kambodžské frakce původně disponovaly značnou vojenskou silou, program demobilizace a odzbrojování vyžadoval také masivní sílu ze strany UNTAC. Podle údajů UNIDIR tak bylo vysláno 15 900 vojáků

z různých zemí, přičemž participace zemí ASEAN je ilustrována v následující tabulce:

Brunej	Indonésie	Malajsie	Filipíny	Singapur	Thajsko	Součet (z celkového počtu 15 991 vojáků)
3	1779 ¹⁸	1090	127	35	716	3 750

Tab. 3 (údaje převzaty z UNIDIR 1996: 38)

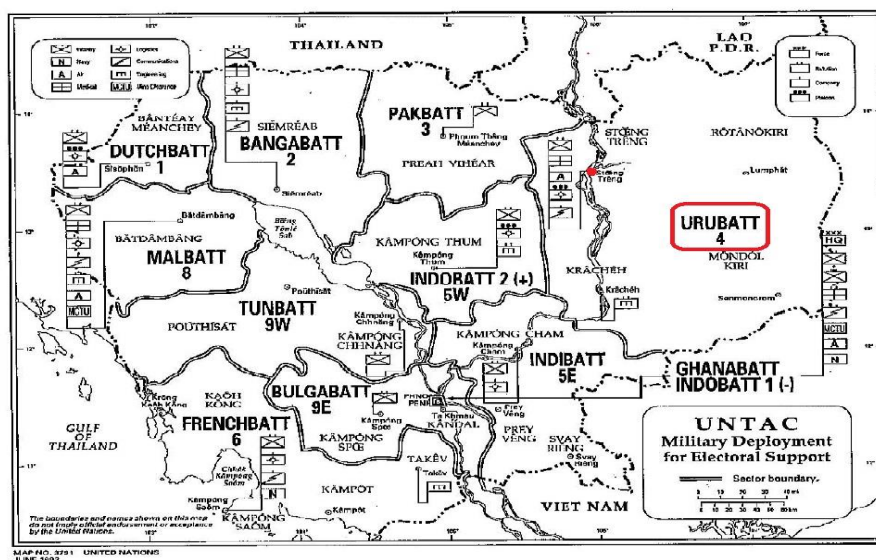
Pro lepší orientaci v organizaci mise bylo území Kambodži rozděleno do devíti sektorů, které byly spravovány dvanácti vojenskými bataliony, a každému sektoru byla přidělena vojenská pěchota, vojenští pozorovatelé a inženýři, lékařské a logistické podjednotky a byly vybaveny leteckým signálem. Pěchotní bataliony byly zodpovědné primárně za odzbrojovací a demobilizační agendu a lékařské jednotky a logistické bataliony poskytovaly asistenci vojákům i civilistům (UNIDIR 1996: 37, 39). Bataliony zemí ASEAN byly tedy přímo zapojeny do procesu, který by šlo označit za DDR, nicméně zda lze skutečně hovořit o DDR v pravém slova smyslu je diskutabilní. Reintegrační složka DDR totiž během fungování UNTAC naplněna nebyla (Ferry 2014). Rozmístění batalionů a sektorové rozdělení kambodžského území bylo následující:

Sektor	Batalion	Distrikt
<i>Sektor 1</i>	Nizozemsko	Banteay Mancheay
<i>Sektor 2</i>	Bangladéš	Siem Reap
<i>Sektor 3</i>	Pákistán	Preah Vihear
<i>Sektor 4</i>	Uruguay	Stung Treng, Ratankiri, Kratie, Mondoikiri
<i>Sektor 5W</i>	Indonésie	Kompong Thom
<i>Sektor 5E</i>	Indie	Kompong Cham, Prey Veng, Syay Rieng
<i>Sektor 6</i>	Francie	Takeo, Sihanoukville, Koh Kong, Kampot
<i>Speciální zóna</i>	Indonésie, Ghana	Phnom Penh

¹⁸ Indonésie poskytla v součtu všech na misi participujících zemí nejvíce vojenského personálu.

<i>Sektor 8</i>	Malajsie	Battambang
<i>Sektor 9W</i>	Tunis	Kompong Chhnang Pursat
<i>Sektor 9E</i>	Bulharsko	Kandal, Kompong Speu

Tab. 4 (údaje převzaty z Grundy – Warr 1994: 88, Mayall 1996: 27)

Map 1. (Cambodia Philately 2015)

Mise UNTAC se odlišovala od doposud realizovaných misí podobného charakteru i v dalším aspektu svého fungování – vojenský komponent se zapojoval také do infrastrukturních projektů a intenzivně spolupracoval s UNDP, například při tréninku řidičů pro repatriaci (Findlay 1995: 72). Kromě těchto a výše zmíněných znaků bezpečnostně-rozvojového vztahu, kdy armády převzaly část rozvojové agendy, se charakteristiky konceptu projeví i v dalších akcích. Podle generála Sandersona, velitele vojenských složek UNTAC, sehrály participující armády svou roli také v ochraně pracovníků neziskových organizací, jejichž počet v určitém stadiu mise dosáhl čísla 185. Kvůli problematickému odzbrojování a velkému počtu min rozmístěných po území Kambodži, byla bezpečnost zaměstnanců a dobrovolníků z řad NGO's ohrožena. Vojenské složky se proto staraly nejen o agendu stanovenou pařížskými dohodami, ale také o jejich bezpečnost (Sanderson 1998: 25). Dále byla většina kambodžského území přístupna pouze armádě, nejen kvůli náročnému terénu, ale také kvůli

zmiňovanému zaminování země. Proto zde armády zaujaly i jakousi občanskou roli a asistovaly projektům UNICEF (zde uvádí jako příklad doručování zásob vody na venkov), UNDP nebo UNHCR (Sanderson 1998: 29). Zodpovědnost za akce na daném území padala na hlavy především batalionů velících jednotlivým sektorům. Tedy můžeme prokazatelně tvrdit, že vojenské jednotky Malajsie a Indonésie byly začleněny do projektů, které svým charakterem odpovídají dnešnímu konceptu security-development nexus.

Vojenský komponent Indonésie čelil největším problémům, neboť jeden z jejích batalionů byl umístěn do distriktu Kompong Thom. Ten na tom byl z bezpečnostního hlediska velmi špatně a především se jednalo o jednu z nejhudších částí Kambodži, kde probíhaly nejtvrdší boje mezi kambodžským premiérem Hun Senem a armádou Rudých Khmerů. V této oblasti se dále angažoval další batalion z rodiny ASEAN, thajský (Shawcross 2002: 56). Indonésie byla nejen největším přispěvatelem vojenského personálu do mise UNTAC a tedy významnou složkou odzbrojování a demobilizace, ale rovněž se angažovala ve výcviku vojáků nové Kambodžské královské armády, která vznikla z bývalých vojenských složek kambodžských frakcí a v roce 1994 navrhla a poskytla výcvikový program pro 200 vojáků RCAF Special Forces, který částkou 3 mil. USD také zafinancovala (Way 1994).

Participace Malajsie a Thajska se v oblasti repatriace uprchlíků a odminování značně prolínala. Thajsko bylo jednou z hlavních sil podílejících se na repatriaci uprchlíků z toho důvodu, že největší počet kambodžských uprchlíků se nacházel na severozápadní hranici Kambodži s Thajskem, kde bylo umístěno i nejvíce uprchlických táborů. *Memorandum of Understanding* z roku 1991, které mezi sebou uzavřely thajská vláda, SNC a UHNCR zaštiťovalo podmínky pro repatriaci největšího počtu uprchlíků a vnitřně vysídlených osob zpět do Kambodži. Role thajské armády byla v memorandu určena následovně:

- thajská armáda zajistí bezpečnost kambodžskému obyvatelstvu při hranicích mezi oběma zeměmi a obstará bezpečný průchod konvoje přes thajské území,

- thajská armáda poskytne asistenci UNHCR při registraci kambodžských navrátilců a bude pomáhat s distribucí potřebných dokumentů,
- UNHCR k transportu kambodžských obyvatel využije autobusy a nákladní automobily, které poskytne Thajsko,
- využívat se k transportu bude primárně silnice Klong Luk/Poipet,
- vzdušný prostor nad repatriačními trasami bude zajištěn thajskou armádou, SNC a jednotkami UNTAC

(UNHCR 1991: 4 – 9)

Kromě významného podílu na repatriaci kambodžských uprchlíků a vnitřně vysídlených osob Thajsko a jeho armáda přispěly i programu odminování, který byl rovněž součástí pařížských mírových dohod. Thajský batalion vyslaný do Kambodže byl nazván „inženýrským batalionem“ a podílel se na rekonstrukci a ochraně jednotek budující infrastrukturu. Thajský ambasador pro OSN prohlásil, že během let 1992 – 1993 se dvěma thajským batalionům podařilo vyčistit od min silnici číslo 5 vedoucí z Poipetu do provincie a města Battambang (Human Rights Watch 1999: 380). Vzhledem k tomu, že Battambang bylo jedním z cílových bodů, kam mířily repatriační konvoje z Thajska, byla ochranou konvojů projíždějících distriktem a administrativou spojenou s příjezdem uprchlíků pověřena armáda Malajsie, jejíž batalion tuto provincii spravoval. Stejně tak bylo součástí práce malajsijského batalionu odzbrojování, demobilizace a kantonování v distriktu a stejně tak asistence NGO's a agenturám poskytujících v oblasti rozvojovou pomoc. Role batalionů byla multidimenzionální, jak potvrdil i generál Sanderson. Přínos malajsijského batalionu byl velmi pozitivně hodnocen i tehdeším Generálním tajemníkem OSN, Butrusem-Butrusem Ghálím, který po své návštěvě v provincii Battambang prohlásil, že činnost malajsijského batalionu na něj velmi hluboce zapůsobila nejen svou profesionalitou a nadšením, ale rovněž se vyjádřil k tomu, že bez tohoto batalionu by implementace pařížských dohod byla velmi komplikovaná (Sunday Times 1992).

Činnost filipínských, brunejských a singapurských jednotek nebyla takového rozsahu, jako tomu bylo v případech Malajsie, Indonésie a Thajska. Také počet

poskytnutých jednotek byl značně nižší, jak je ilustrováno v Tab. 3. Například Singapur poskytl misi, kromě vojenského a policejního personálu v počtu 65 lidí¹⁹, také čtyři helikoptéry Super Puma a jednotky byly pověřeny dohledem nad kambodžskými volbami (MINDEF 2015). Přestože se může zdát, že příspěvek Singapuru, Filipín a Bruneje do UNTAC nebyl významný, osobně bych byla takovému názoru v opozici. Jejich přínos tkví především v symbolu, který představují – i tato malá participace znamená účast celého tehdejšího ASEAN a tedy potvrzuje prohlášení o ASEAN angažujícím se v UNTAC jako celek. Vzhledem k charakteru mise a roli vojenského komponentu v UNTAC tak můžeme tvrdit, že ASEAN touto participací okusil svou první účast v projektu, jehož průběh a některé akce zapadají do security-development nexus. Je ale třeba stále mít na paměti, že se tato koncepce na počátku 90. let teprve začala rozvíjet. Některé aspekty mise však již odpovídaly dnešní podobě bezpečnostně-rozvojového vztahu a to především v roli armád, které zde pokrývaly také rozvojovou agendu.

V závěru analýzy kambodžské rekonstrukce ještě dodám Findlayho hodnocení úspěšnosti UNTAC, které zpracoval pro *Stockholm International Peace Research Institute*. Hmatatelnými úspěchy byla především organizace svobodných a férových voleb (volební kampaně však byly opakem férovosti), repatriace uprchlíků a prohlášení o dodržování lidských práv. U toho bodu je nutné dodat, že prohlášení ale neznamená jejich bezvýhradní dodržování a ochranu (Findlay 1995: 103). Některé další složky UNTAC byly podle Findlaye naplněny alespoň uspokojivě. Stažení Vietnamu z Kambodži bylo uspokojivé pro Čínu a Spojené státy, dále sem můžeme zařadit poměrnou úspěšnost odzbrojení, demobilizace a kantonování, počátek procesu rekonstrukce infrastruktury, administrativy a ekonomiky a také v oblasti lidských zdrojů bylo dosaženo úspěchu – bylo zaměstnáno přes 50 000 Kambodžanů (Findlay 1995: 103 – 104). Ve výčtu těchto úspěchů nelze přehlédnout stopu ASEAN, neboť právě v těchto oblastech se jeho členské státy aktivně angažovaly. Jejich přínos velmi pozitivně hodnotí sám

¹⁹ V Tab. 3 jsou uvedeny pouze počty vojenského personálu, ne policejního. Proto je zde uvedeno vyšší číslo, zde je počet policejního personálu zahrnut.

Findlay, který ASEAN řadí nejen do jádrové skupiny aktérů, kteří se výrazně zasadili o implementaci pařížských dohod, ale oceňuje také bilaterální diplomacii Indonésie a Thajska (vedle Austrálie a Japonska), které se snažily do mírových jednání zahrnout i Rudé Khmery a to i přes neúspěch těchto snah. Přes výčet úspěchů však mise v některých aspektech také selhala. Především UNTAC nebyla schopna dozorovat administrativu největší kambodžské frakce SOC, jejíž lídr, Hun Sen, je premiérem země až dodnes. Rovněž se jí nepodařilo nastolit mechanismus trestání porušení lidských práv a vůbec efektivní justiční systém. V neposlední řadě Findlay kritizuje nesplňování termínů a špatné strategické plánování mise, které bylo velmi svázáno krátkým časovým horizontem (Findlay 1995: 105 – 106). UNTAC totiž měla svůj mandát stanoven pouze na roky 1991 – 1993.

6. 2. Role ASEAN v postkonfliktní rekonstrukci Timoru-Leste

Zkušenosti ASEAN s rekonstrukcí v Kambodži demonstrují postupné rozměňování doktríny nevměšování již v 90. letech. Přinejmenším ve vztahu k nečlenskému státu. V otázce implementace security-development nexus byla rekonstrukce Východního Timoru dalším záchytným bodem, neboť v době operací v Timoru nejenže můžeme hovořit o plném zakotvení bezpečnostně-rozvojového vztahu v mezinárodním diskurzu, ale také na tomto příkladu můžeme jasněji prokázat, že ASEAN participoval na projektech DDR a SSR zde. Tedy na agendách, které přímo vycházejí z konceptu security-development nexus.

Území Východního Timoru bylo sužováno konflikty po několik století. Postupem času se zde usídlila různá etnika z jihovýchodní Asie a vznikaly mezi nimi kmenové války. Když v roce 1513 přistáli Portugalci u timorských břehů, nenarazili na žádný jednotný národ, který by jejich síle mohl odporovat. Portugalsko následně ovládalo území Východního Timoru po 400 let (Ofstad 2012: 4 – 5). Koloniální nadvláda Portugalska ve Východním Timoru skončila v roce 1974, kdy v Portugalsku proběhla Karafiátová revoluce, padl Salazarův režim a portugalská koloniální soustava se zhroutila. Ve Východním Timoru zatím

vypukla občanská válka mezi pravicovou *Democratic Union of Timorese* (UDT) a levicovou – komunistickou *Revolutionary Front for an Independent East Timor* (FRETILIN), která probíhala mezi lety 1974 – 1975 (Sousa-Santos 2015: 112). Rozpor mezi stranami byl způsoben rozdílným přístupem ke statutu Východního Timoru na mezinárodní scéně. Zatímco UDT se klonila ke statusu autonomní oblasti přidružené k Indonésii, FRETILIN požadoval plnou nezávislost a suverenitu. Krátká občanská válka skončila výhrou komunistické strany FRETILIN, která 28. listopadu 1975 vyhlásila nezávislost Východního Timoru. V této době byla již indonéská vojska rozmístěna na společné hranici a dokonce měla pod svou kontrolou několik hraničních regionů (Cotton 2001: 129). Výsledek občanské války ve prospěch komunistické strany nenechala Indonésie bez odezvy. Válka po sobě v období od května do září 1974 zanechala 3 000 mrtvých a 200 000 vysídlených osob (Ofstad 2012: 5).

Indonéská invaze ze 7. prosince 1975 a reakce ASEAN a mezinárodního společenství na ni reflektuje tehdejší bipolární nastavení systému. Proti anexi Východního Timoru nebylo zasaženo a naopak byla západem a státy ASEAN podporována jako správná cesta v boji proti komunismu. Vojenské složky Timoru pozoruhodně dlouho odolávaly nátlaku mnohonásobně větší indonéské armády a po tři roky se poměrně efektivně bránily (Braithwaite 2012: 286). Timorské snahy ale vyšly naprázdno a po následujících 24 let byl okupovaným územím Indonésie. Toto bezmála čtvrtstoletí bylo pro Timor horších, represivnějších a brutálnějších, než 400 let pod koloniální nadvládou Portugalska (Sousa-Santos 2015: 112). Názory uvnitř státu na to, zda by Timor měl být nezávislým státem či autonomní oblastí Indonésie, se i během okupačního období lišily. Kromě UDT a FRETILIN totiž existovaly i další politické strany. Čtyři z nich se po vyhlášení nezávislosti FRETILIN přemístily na území Indonésie, kde společně vydaly *Balibo Declaration*, která deklarovala integraci, tedy autonomii, s Indonésií (Ofstad 2012: 5).

V průběhu indonéské okupace Timoru nastalo několik mezníků, či okamžiků, chcete-li, které se podepsaly na vyústění situace v roce 1999, kdy zde poprvé

zasáhla OSN. Jedním z nich bylo násilné rekrutování vojáků ze strany Indonésie, která tak chtěla posbírat co největší sílu proti timorskému odboji, který byl v režii FALINTIL (*Armed Forces for the Liberation of East Timor*), vojenské složky strany FRETILIN. Od června do září 1981 se Indonésii podařilo pro tento účel narekrutovat 60 000 lidí (Ofstad 2012: 5). Tato informace je důležitá především kvůli indonéské odpovědi na referendum o nezávislosti Timoru z roku 1999, o kterém bude řeč dále. Dalším timorskou budoucnost určujícím momentem, byla v roce 1987 rezignace Xanana Gusmaa z pozice vůdce FRETILIN, a založení Národní rady Maubere (*National Council of Maubere*) pod jeho vedením. Ta byla následně nahrazena Národní radou timorského odboje (*National Council of Timorese Resistance*, CNRT). Tímto Gusmaovým krokem přešlo velení FALINTIL právě pod pozdější CNRT a ztráta moci FRETILIN nad ozbrojenými složkami způsobila mezi ním a CNRT značné napětí (Ofstad 2012: 7). V neposlední řadě nesmíme opomenout tragický rok 1991, kdy indonéská armáda zasáhla proti demonstrantům u hřbitova Santa Cruz a postřílela přibližně 200 lidí (Braithwaite 2012: 286).

Naprosto zásadním zlomem pro situaci v Timoru byl rok 1998, kdy ve své funkci skončil indonéský prezident Suharto a nastala tak změna v zahraničně-politickém i vnitropolitickém kurzu Indonésie. K řešení timorské krize následně zasedli zástupci Portugalska, Indonésie a OSN a jednání vyústilo v rezoluci č. 1246 ustanovující misi UNAMET (*United Nations Mission in East Timor*). Rezoluce umožňovala vyhlášení referenda ve Východním Timoru, kde mělo být rozhodnuto o statutu země (UN 1999a: 2). Následné referendum proběhlo pod dohledem OSN v srpnu 1999. K hlasování se zaregistrovalo 98,6% populace Timoru a 400 000 lidí, tedy téměř veškerá dospělá populace se 78,5% hlasů vyjádřilo pro nezávislost Východního Timoru (Glassman 2003: 264). Odpověď Indonésie na výsledky referenda byla pro Timor opět zdrcující. Po vyhlášení výsledků indonéská armáda započala tzv. *Operation Clean Sweep*, přičemž se indonéským vojákům podařilo zabít několik stovek lidí, příznivců nezávislosti Timoru, akce způsobila masivní vysídlování a zničila 70% infrastruktury země (Sousa-Santos 2015: 113). Operace cílila především na bojovníky FALINTIL a čísla obětí nevystoupala výše jen díky

úniku několika tisícovek obyvatel do horských oblastí. Vyvražďování tak postihlo jen 0,1% celkové timorské populace. Dalším faktorem nepropuknutí občanské války v důsledku operace Clean Sweep bylo kantonování jednotek FALINTIL, o které se starala mise UNAMET, v důsledku čehož timorské obyvatelstvo odolalo indonéské provokaci (Braithwaite 2012: 287 – 288).

Další mise OSN ve Východním Timoru, stěžejní pro tuto práci a roli ASEAN v implementaci security-development nexus, byla schválena v září 1999 a dostala název UNTAET (*United Nations Transitional Mission to East Timor*). Než však přejdeme k její analýze, tak na závěr historického ohlédnutí připojím údaje CAVR (*Commission for Reception, Truth and Reconciliation of Timor-Leste*), které sumarizují indonéskou okupační éru:

- během okupace zemřelo přibližně 180 000 obyvatel Timoru, a tedy v období 1975 – 1999 zemřelo 10% populace,
- 55,5% populace bylo vysídleno, ať v rámci distriktů nebo i na dalších úrovních,
- 250 000 – 280 000 lidí bylo vysídleno či násilně přesunuto do Západního Timoru v důsledku operace Clean Sweep (Sousa-Santos 2015: 113),
- 29% všech vražd a zmizení měl mezi lety 1975 – 1999 na svědomí timorský odboj

(CAVR 2005: 44, 54).

Situace ve Východním Timoru na přelomu tisíciletí vyžadovala, dle západních standardů, zásah. Přístup Indonésie v po-referendovém období byl demonstrativní ukázkou porušování lidských práv v masivním měřítku. Mise OSN UNTAET byla vyhlášena v říjnu 1999 a její mandát byl vskutku robustní. Již v době před ustanovením UNTAET, tedy v době předcházející mise UNAMET zajišťující průběh timorského referenda, se na území Východního Timoru angažoval vojenský komponent mise OSN, INTERFET, který měl nejen zabezpečit bezpečnost pracovníků UNAMET, ale také pomáhal s distribucí humanitární pomoci (UN 2002). Rezoluce 1272 určující mandát UNTAET misi

prakticky dávala za cíl vytvořit stát a jeho instituce z ničeho, z této skutečnosti vyplývala robustnost mise. Mise měla zajistit bezpečnost ve státě, zavést právo na celém teritoriu Východního Timoru, ustanovit efektivní administrativní aparát, asistovat rozvojovým a občansko-společnostním agendám, koordinovat a doručovat humanitární pomoc, podporovat budování kapacit pro vládnutí a asistovat při stanovování podmínek pro udržitelný rozvoj (UNb 1999). DDR, která je jednou z hlavních složek této podkapitoly, nebyla do mandátu UNTAET inkorporována a její agenda byla vytvořena ad hoc. SSR, agenda rovněž realizovaná OSN ve Východním Timoru, nebyla součástí mandátu mise UNTAET, dokonce ani následující mise UNMISSET (*United Nations Mission of Support in East Timor*), ale stala se hlavní agendou až poslední mise UNMIT (*United Nations Integrated Mission in Timor-Leste*). Úspěch DDR a SSR ve Východním Timoru je diskutabilní a většina autorů se kloní spíše k názoru o selhání obou projektů. Jejich zhodnocení však není předmětem diplomové práce, a proto zde bude uvedeno pouze pro úplnost výkladu. Zásadní je role ASEAN v těchto projektech. V tomto případě, stejně jako v případě Kambodži, můžeme hovořit o zapojení ASEAN jako organizace a to i přesto, že své jednotky neposkytly Brunej, Laos, Kambodža ani Myanmar²⁰. Slovy bývalého Generálního tajemníka ASEAN Surina Pitsuwana se vztah ASEAN k situaci v Timoru dá charakterizovat takto: „Obešli jsme rigidní doktrínu nevměšování se tím, že jsme nabídli jednotky pod jednotným velením společně s vojenským lídrem ASEAN, který zaujal aktivní vedoucí roli“ (World Bank 2011: 38).

Situace ve Východním Timoru znovu poskytla ASEAN příležitost podílet se na multilaterální peacekeepingové misi ve svém regionu. Zapojení ASEAN do takové akce však opět oplývalo jistým specifikem. V případě Kambodži byla pozice ASEAN zcela odlišná od timorského případu. V první řadě Kambodža na počátku 90. let nebyla členem ASEAN, a proto byla doktrína nevměšování se, dalo by se říci, obměkčena. Dalším rozdílem byly důvody vzniku mise OSN. Rekonstrukce Kambodži byla výsledkem nejen diplomatických snah zemí regionu,

²⁰ Země vstoupily do ASEAN v následujícím pořadí – 1984 Brunej, 1995 Vietnam, 1997 Laos a Myanmar, 1999 Kambodža (Reuters 2007).

především Indonésie, ale byla také výstupem mírového jednání, kterého se účastnily kambodžské frakce. Tato možnost, nebyla v timorském prostředí realizovatelná. Zatímco v Kambodži byly do mírového procesu a procesu rekonstrukce zapojeny země ASEAN od samého počátku, ve Východním Timoru tomu tak nebylo. Vzhledem k tomu, že Timor byl okupovaným územím Indonésie, angažovanost ASEAN v tamní misi by bez pozvání Indonésie nebyla možná. Z Pitsuwanových slov nepřímo vyplývá, že pokud by Indonésie neurgovala ASEAN k participaci na misi OSN²¹, organizace by nebyla schopna zmiňovanou „rigidní doktrínu nevměšování se“ obejít (World Bank 2011: 38).

Žádost Indonésie o participaci ASEAN, přičemž také požadovala, aby jednotky ASEAN sehrály ve Východním Timoru prominentní roli, byla artikulována prezidentem Habibiem a jeho nástupcem prezidentem Wahibem zopakována. To samo o sobě bylo předělem v bezpečnostních normách ASEAN. Filipíny a Thajsko pak byly prvními zeměmi ASEAN, které své jednotky aktivně zapojily (Simon 2000: 26). Během UNTAET byl thajský generál Winai Phattiyakul dokonce velitelem vojenského komponentu mise, INTERFET (UN 2002). Ministr obrany Malajsie, Tun Abdul Razak, v návaznosti na předání velení vojenského komponentu do rukou velitele z řad ASEAN reagoval požadavkem, kdy velení vojenského komponentu UNTAET mělo rotovat mezi členy ASEAN (Simon 2000: 27). Jeho přání však vyhověno nebylo.

V době ustanovení všech misí ve Východním Timoru již můžeme hovořit o existenci security-development nexus. Na přelomu milénia, zvláště v souvislosti s operacemi v Afghánistánu a Iráku, se koncept poměrně pevně usadil v mezinárodním diskurzu (Waisová 2011: 102). ASEAN za sebou měl zkušenost z Kambodži, kde se aktivně angažoval v demobilizaci, odzbrojení, kantonování, repatriaci uprchlíků a kde vojenské jednotky zemí ASEAN fungovaly také jako aktéři na poli rozvoje. Podařilo se však tyto zkušenosti replikovat při zapojení ASEAN ve Východním Timoru? Odpovědí je ano i ne. Země ASEAN se reálně

²¹ Logickým vysvětlením požadavku Indonésie k participaci jednotek ASEAN v misi OSN, je snaha Indonésie vyvážit vliv jednotek OSN vlivem regionálních partnerů.

podílely na DDR a SSR ve Východním Timoru, ale úspěchy těchto projektů jsou vzhledem k jejich celkové organizaci velmi diskutabilní.

Implementace DDR a SSR totiž nebyly explicitně spojeny s postkonfliktní a statebuildingovou agendou, ale vyplývaly spíše z technických a bezpečnostních problémů v praxi (Myrttinen 2012: 226). Vznikaly tedy pouze ad hoc. Odzbrojení a demobilizace bývalých bojovníků FALINTIL se do agendy UNTAET nedostaly až do poloviny roku 2000. Zodpovědnost za celkovou demobilizaci a odzbrojení Východního Timoru, tedy i pro-indonéských jednotek, byla navíc dále fragmentovaná. DDR bývalých bojovníků FALINTIL formálně spadala do mandátu INTERFET, zatímco demobilizace a odzbrojení pro-indonéských bojovníků byly v rukou Indonésie (Peake – Scheye – Hills 2013: 61). Indonésie však své závazky neplnila a žádná komplexní demobilizace bývalých pro-indonéských bojovníků se nekonala (Myrttinen 2012: 230). Na konci roku 2000 se situace dala do pohybu díky konferenci donorů konané v hlavním městě Východního Timoru Dili, kde byly přítomné i země ASEAN (Brunej, Indonésie, Malajsie, Filipíny, Singapur a Thajsko), a byl schválen program pro vytvoření timorských obranných sil z bývalých bojovníků FALINTIL (Brzoska – Law: 2013: 39, IOM 2002: 30). Program se však potýkal s velkými nedostatky. Jedním z nich byla otázka výběru a rekrutování mezi bývalými bojovníky FALINTIL. Standardy pro slovo „veterán“ totiž byly v perspektivě donorů a obyvatel Východního Timoru odlišné. Ve Východním Timoru jsou mezi veterány řazeni všichni, kteří měli co do činění s bojem. Tedy i ženy a děti, které odboji za indonéské okupace pomáhaly logisticky nebo se angažovaly v organizaci protestů. V jeden okamžik se žádostí o zařazení do programu sešlo i 200 000, množství, které se, vzhledem k počtu civilních a vojenských zaměstnanců mise, nedalo zvládnout. Nedokončená DDR proto zanechala spoustu mladých mužů, které se i přes existenci takového projektu nepodařilo navrátit zpět do společnosti nebo zařadit do nových obranných sil Východního Timoru, což následně vedlo k vzrůstu kriminality (Myrttinen 2012: 231).

Rozvoj nově ustanovených vojenských obranných sil Východního Timoru, F-FDTL (*Falintil-Forças de Defesa de Timor-Leste, Defense Force of Timor-Leste*), tedy spíše asistence při rozvoji F-FDTL, spadala do kompetencí ODFD (*Office for Defence Force Development*). ODFD měla na starost koordinaci a poskytování specializovaného vojenského tréninku a během let 2001 – 2004 byla poměrně úspěšná ve vojensko-technické oblasti. Naprosto ale selhala ve vytvoření instituce, která by F-FDTL určovala pravomoci, což byl ostatně problém i při rekonstrukci policejních sil, o kterých bude řeč později (Brzoska – Law 2013: 60). Z pohledu ASEAN byla nejdůležitější přímá participace Malajsie a Thajska v ODFD.

Je nezbytné zdůraznit, že UNTAET, a později i UNMISSET, sehrály v rozvoji F-FDTL a v DDR programech jako FRAP a RESPECT zanedbatelnou roli (Peake – Scheye – Hills 2013: 62). FRAP (*FALINTIL Reinsertion Assistance Program*)²² byl stejně jako F-FDTL vytvořen ad hoc. Týkal se bývalých bojovníků FALINTIL, kteří do programu F-FDTL vybráni nebyli a jeho agenda se začala uvádět v praxi až dva roky po vytvoření UNTAET. Explicitněji byla rozvojová agenda zakomponována do programu UNDP RESPECT (*Recovery, Employment and Stability Programme for Ex-Combatants in East Timor*), který cílil, na rozdíl od FRAP, který se zaměřoval na jednotlivce, na celé skupiny a také vdovy, oběti konfliktu a mladé nezaměstnané. Oba programy se ale potýkaly se strukturálními problémy a jejich navržení nemělo dlouhodobější dopad (Myrtilinen 2012: 230). Nedostatečné zapojení autorit ze strany misí OSN společně s pramalou spoluprací s lokálními autoritami a komunitami byly příčinou nevytvoření adekvátního institucionálního rámce, který by F-FDTL zaštiťoval. DDR proces ve Východním Timoru byl zkrátka podceněn a nedokončen.

Vytvoření F-FDTL v sobě tedy nesl prvky DDR, ale také SSR. Reforma bezpečnostního sektoru se kromě armády týkala také policie, která zde zcela absentovala. Timorská policie se do doby mise UNTAET v podstatě skládala z té indonéské. Zatímco na agendě DDR - vytvoření F-FDTL, se ASEAN podílel

²² FRAP byl financován především IOM, CIDA, USAID a UNDP.

zapojením svých jednotek do vojenského komponentu misí UNTAET a později také UNMISSET, a participací v ODFD, v reformě policie sehrála organizace svou roli přímým zapojením svého policejního personálu do CivPol (později UPOL). Dle údajů z archivu *United Nations Peacekeeping* poskytly země ASEAN několik stovek policejních jednotek (UN 1990 – 2004).

V počáteční fázi UNTAET byl příjezd policejního komponentu do Východního Timoru velmi zdlouhavý. V červenci 2000, tedy více než rok od začátku mise, dorazilo na 1 270 policistů z plánovaného počtu 1 640, přičemž mezi nimi ale nebyl dostatek specialistů pro budování nových timorských policejních složek (Peake – Scheye – Hills 2013: 63). Agenda pro rekonstrukci policejních složek byla i v tomto případě vytvořena ad hoc a to přibližně rok po začátku mise. A jak již bylo naznačeno, spadala do mandátu CivPol, který ale trpěl nedostatkem personálu se specializací na reformu policejních složek. Pokud tvrdím, že DDR a vytvoření F-FDTL byly nedokončené, SSR a vytvoření PNTL (*Polícia Nacional de Timor-Leste, National Police of East Timor*) byly ještě větším selháním. Jedním z jeho příčin byly nereálné cíle projektu. CivPol si před sebe kladl ambice vycvičit přibližně 2 800 policistů za 4,5 roku, přičemž trénink se měl skládat z tří měsíců na policejní akademii v Dili a půlročního tréninku v terénu. To vše však pod dohledem nedostatečně kvalifikovaných členů CivPol a opět s pramalým zapojením místní komunity (Peake – Scheye – Hills 2013: 63 – 64). Ale největším selháním, stejně jako v případě F-FDTL, byl nedostačující institucionální rámec, který by nejen určoval pravomoci vojenských a policejních složek ve Východním Timoru, ale který by také definoval vztah mezi nimi a podílel se na jejich dalším rozvoji (Peake 2009: 218). Adekvátní institucionální rámec, společně se zapojením místních autorit a komunit a dlouhodobou asistencí ze strany donorů, jsou totiž základem pro kvalitní provedení DDR a SSR, jak je uvedeno v teoretické části práce. V těchto aspektech nezbytných pro úspěšnou implementaci DDR a SSR mise UNTAET selhala.

Vytvoření obranných sil a reintegrace bývalých bojovníků FALINTIL, tedy DDR, a rekonstrukce policie, tedy SSR, se potýkaly s velmi vágní koordinací mezi

oběma projekty. F-FDTL spadala v prvopočátku do mandátu vojenského komponentu mise UNTAET, zatímco rekonstrukce PNTL byla pod mandátem CivPol. Nedostatek koordinace a nejspíš také uspěchané ad hoc zapojení obou agend do mandátu misí OSN ve Východním Timoru měly za následek absenci dostatečného institucionálního rámce, který byl největším selháním obou projektů. Nejjasnější demonstrací tohoto selhání je květen roku 2006, kdy ve Východním Timoru propukl ozbrojený spor mezi F-FDTL a PNTL následovaný rezignací několika ministrů, a který vyústil v celkový počet třiceti osmi mrtvých a 150 000 vysídlených obyvatel. F-FDTL byla nespokojena se zvýhodňováním PNTL, které pramenilo právě z nedostatečné koordinace při DDR a SSR projektech (Wilson 2012: 181). Vláda Východního Timoru následně zažádala o vojenskou pomoc Austrálie, Nového Zélandu, Portugalska a Malajsie, a reakcí mezinárodního společenství tak byla další mise, již třetí v pořadí zde, UNMIT.

Mise UNMIT však nebude dalším předmětem analýzy situace ve Východním Timoru, neboť se od UNTAET a UNMISSET odlišuje v několika bodech, které z ní dělají předmět nevhodný k analýze role ASEAN při implementaci security-development nexus. Za prvé v době vyhlášení UNMIT v roce 2006 již byl Východní Timor samostatným státem²³ a pro zapojení ASEAN jako celku by, v souladu s doktrínou nevměšování se, musel požádat. Stejně jako tomu bylo v indonéském případě v roce 1999. Východní Timor však požádal jen Malajsi (Wilson 2012: 181). To nás přivádí k druhému bodu. Přestože se v misi UNMIT angažovaly i další země regionu, Filipíny, Singapur a Thajsko, nemůžeme hovořit o zapojení ASEAN, nýbrž jen o zemích ASEAN. Agenda SSR sice již byla během UNMIT explicitně součástí mandátu mise (UN: 2012), ale pro evaluaci role organizace jako celku není tato mise vhodným příkladem. O zapojení ASEAN jako organizace do DDR a SSR, tedy výstupů konceptu bezpečnostně-rozvojového vztahu, můžeme hovořit pouze v případě UNTAET a na ní navazující UNMISSET, kdy byly země sdružení Indonésií explicitně vyzvány k participaci na misi, a kdy

²³ Nezávislost Východního Timoru byla vyhlášena 20. května 2002 (BBC: 2015).

se v prvotní fázi projektů DDR a SSR skrze své vojenské a policejní jednotky organizace přímo zapojovala.

7. Závěr

Diplomová práce analyzovala roli organizace ASEAN v implementaci security-development nexus v regionu jihovýchodní Asie. K tomuto účelu využila nejdříve teoretické části, kde byl vytvořen historický přehled vývoje tohoto konceptu, a následně byla tato část práce využita k analýze uplatňování bezpečnostně-rozvojového vztahu v rámci ASEAN.

Při tvorbě práce jsem vycházela z následující hypotézy – ASEAN se skrze multilaterální akce OSN podílel na implementaci security-development nexus ve svém regionu a to i přesto, že se k uplatňování tohoto konceptu ve své politice explicitně nehlásí. Explicitní podpora konceptu security-development nexus napříč mezinárodním společenstvím je trendem především poslední dekády. Implementace bezpečnostně-rozvojového vztahu je patrná například v politice Evropské unie nebo OSN. Koncept je tedy reflektován v zahraničně-politické agendě jak regionálních, tak i globálních mezinárodních organizací. ASEAN je se svou politikou známou jako ASEAN Way v otázkách bezpečnosti specifickou mezinárodní organizací, neboť je její fungování opřeno o doktrínu nevměšování se do vnitřních záležitostí svých členů. Security-development nexus je však konceptem obsahujícím široké spektrum sektorů – sektory lidské bezpečnosti, které zahrnují také problematiku lidských práv, reforma bezpečnostního sektoru, DDR, programy dobrého vládnutí a rozvojové asistence a další – které v některých aspektech do jisté míry odporují doktríně nevměšování se. Například prosazování principů demokracie, dobrého vládnutí a lidských práv byly oblasti, které ještě v 90. letech ASEAN nerefletoval ve své politice jako podmínky přístupu do organizace, jak dokazuje přistoupení Myanmaru a Vietnamu do ASEAN v této dekádě. Přesně v souladu s principy ASEAN Way. Avšak jak postupně některé země ASEAN procházely demokratizací, především Indonésie a Malajsie, a v souladu s procesem globalizace na politické i ekonomické úrovni, i ASEAN započal ve svém fungování reflektovat změny v mezinárodním diskurzu. Jelikož se tyto změny odrazily i v prevenci a řešení konfliktů, koncept security-development nexus se čím dál výrazněji projevoval v agendách mezinárodních

organizací, jako se tomu dělo a děje u zmiňované EU a OSN. V diplomové práci jsem se tedy zaměřila na další mezinárodní organizaci, která se ale svým fungováním od těchto platforem liší, a proto lze předpokládat, že i implementace bezpečnostně-rozvojového vztahu může být odlišná – ASEAN.

Vzhledem k existenci principu nevměšování se mezi členy ASEAN jsem předpokládala, že uplatňování security-development nexus při postkonfliktních rekonstrukcích v Kambodži a Východním Timoru nebylo výsledkem samostatné a nezávislé činnosti ASEAN, ale výstupem spolupráce s dalšími aktéry a to především s OSN, na jejíž půdě se koncept security-development nexus etabloval v první řadě. V obou postkonfliktních rekonstrukcích a misích OSN proběhnuvších v Kambodži a Východním Timoru se nesla stopa bezpečnostně-rozvojového vztahu. Už jen při prozkoumání mandátů misí si lze povšimnout jejich robustního charakteru zaštiťujícího široké spektrum činností – od organizace voleb, přes repatriaci uprchlíků a programy odminování, až po reformy obranných a policejních složek. To nicméně vypovídá jen o implementaci security-development nexus ze strany OSN. Role ASEAN v těchto činnostech proto podléhala otázce, zda se ASEAN účastnil misí OSN v Kambodži a Východním Timoru jako organizace ASEAN, či zda se jednalo pouze o angažmá jednotlivých členských zemí ASEAN. Z prohlášení bývalého generálního tajemníka ASEAN vyplývá, že účast zemí ASEAN v Kambodži a Východním Timoru byla v rámci ASEAN chápána jako participace celé organizace. Bylo tedy možné analyzovat roli ASEAN jako celku v implementaci security-development nexus.

Angažmá ASEAN jako celku je v případech rekonstrukcí Kambodži a Východního Timoru jedním ze sjednocujících znaků misí, společně s rolí vojenského komponentu ASEAN, který v obou případech zastával také rozvojovou agendu mise. V dalších aspektech zapojení ASEAN do implementace security-development nexus se oba případy od sebe lišily. Kambodža a mise UNTAC jsou nejen případem, kde svou první zkušenost se security-development nexus okusil ASEAN, ale je také jedním z prvních případů, kde se podle Hurwitz a Peakea s konceptem bezpečnostně-rozvojového vztahu setkala EU (Hurwitz –

Peake 2004: 2). ASEAN vystupoval jako celek již při mírových jednáních o Kambodži v Paříži na počátku 90. let, kde byla ustanovena mise pro obnovu Kambodži, zmiňovaná mise UNTAC. To je prvním velkým rozdílem mezi angažmá ASEAN v Kambodži a Východním Timoru. V případě Kambodži byl ASEAN, a především Indonésie, přímo iniciátorem a aktivním účastníkem jednání o postkonfliktní rekonstrukci. Ve Východním Timoru tuto roli zaujaly Austrálie, Portugalsko a Nový Zéland a ASEAN se zde angažoval jako jeden z realizátorů mise.

Přestože byla mise UNTAC akcí OSN, ASEAN se svou přímou participací na Pařížském mírovém jednání o Kambodži podílel na tvorbě mandátu mise, který zahrnoval dohled nad volbami, repatriaci uprchlíků, rekonstrukci infrastruktury, odminování území Kambodži a další. Mandát mise tedy odpovídal konceptu security-development nexus, který se v mezinárodním diskurzu na počátku 90. let začínal etablovat. A země ASEAN byly jedněmi z jeho hlavních iniciátorů a realizátorů. Dále vojenský komponent mise UNTAC plnil nejen funkci v podobě dozoru nad dodržováním mírových dohod, ale staral se také o rozvojovou agendu. Změna role armády v poskytovatele rozvojové asistence je jedním z hlavních znaků security-development nexus. Batalion Thajska se například staral o část výstavby nové infrastruktury a podařilo se mu zrekonstruovat jednu z hlavních silničních tepen vedoucí do provincie Battambang.

Vzhledem k tomu, že na počátku 90. let Kambodža nebyla členem ASEAN, nebyl přístup k ní natolik poznamenán doktrínou nevměšování se. Avšak díky ASEAN Way, kterou organizace ani v případě jednání s nečlenem zcela neopustila, se zapojení ASEAN do kambodžského mírového procesu neslo v duchu vyjednávání a konsenzu. Nedošlo tedy k žádné intervenci, která by ukončovala vietnamskou okupaci Kambodži a přivedla sem jednotky OSN. UNTAC lze označit za jednu z prvních misí nesoucích stopu security-development nexus nejen pro ASEAN, který zde svou činnost ve velké míře sladil s politikou OSN, ale také právě pro OSN nebo Evropskou unii.

V případě Východního Timoru hovoříme o ASEAN jako o realizátorovi činností mise OSN vycházejících ze security-development nexus. Zaujmout roli iniciátora, jako v případě Kambodže, bylo pro organizaci prakticky nemožné, jelikož Východní Timor byl okupovaným územím Indonésie a tedy člena ASEAN. Na pozvání Indonésie však jednotky ASEAN do Východního Timoru vstoupily a následoval scénář podobný kambodžskému případu. Mandáty misí se od sebe lišily, nicméně role vojenského komponentu zůstala obdobná – vojenský a policejní komponent mise naplňoval také rozvojovou agendu. Navíc v době postkonfliktní rekonstrukce Východního Timoru, tedy na počátku nového milénia, již byl koncept security-development nexus zcela etablován v mezinárodním diskurzu a reflektován ve strategiích prevence a řešení konfliktů různých aktérů. Proto v době mise UNTAET a i dalších následujících misí ve Východním Timoru, už můžeme hovořit o implementaci výstupů bezpečnostně-rozvojového vztahu, především DDR a SSR, a nejen o činnostech, které svou podobou odpovídají konceptu security-development nexus.

Výstupem diplomové práce je potvrzení předložené hypotézy – tedy, že ASEAN se aktivně podílel na implementaci security-development nexus v Kambodži a Východním Timoru ve spolupráci s dalšími aktéry skrze mise OSN. Nečinil tak samostatně, ale důležité je, že byla organizace schopna při svém angažmá v misích OSN a realizaci jejich mandátů vystupovat jako celek. Uvedené případové studie dokazují, že pokud by sdružení bylo v budoucnu některým ze svých členů požádáno, bylo by schopno své zkušenosti replikovat. Nejsem ovšem natolik optimistická, abych se odvážila tvrdit, že je ASEAN schopný postkonfliktní rekonstrukci a její jednotlivé složky plnit sám o sobě nezávisle na OSN. I přes existenci společných vojenských cvičení v rámci APSC, tedy na bázi ASEAN, nebo s externími aktéry, je zkušenost s podobnými akcemi zatím velmi malá, a to zvláště pokud hovoříme o akcích pod hlavičkou ASEAN.

8. Seznam použité literatury a pramenů

8.1. Seznam použité literatury

Adler, Emanuel – Barnett, Michael (1998). *Security Communities*. (Cambridge: Cambridge University Press).

Acharya, Amitav – Buzan, Barry (2010). *Non-Western International Relations Theory: Perspectives on and beyond Asia*. (New York: Routledge).

Acharya, Amitav (2003). *Constructing a Security Community in Southeast Asia: ASEAN and the problem of regional order*. (Taylor & Francis e-Library).

ASEAN (2008). *The ASEAN Charter*. (Jakarta: ASEAN Secretariat).

ASEAN (2009). *ASEAN Political-Security Community Blueprint*. (Jakarta: ASEAN Secretariat).

Brzoska, Michael – Law, David (2013). *Security Sector Reconstruction and Reform in Peace Support Operations*. (London: Routledge).

Buzan, Barry (1983). *People, States and Fear: The National Security Problem in International Relations*. (Great Britain: Wheatsheaf Books Ltd).

CAVR (2005). *Chega! The Report of the Commission for Reception, Truth, and Reconciliation Timor-Leste. Executive Summary*. (Timor-Leste: CAVR).

Collier, Paul (2007). *The Bottom Billion: Why the Poorest Countries Are Failing and What Can Be Done About It*. (New York: Oxford University Press).

Duffield, Mark (2001). *Global Governance and the New Wars: The Merging of Development and Security*. (London: Zed Books Ltd.).

Emmerson, Donald K. (2005). Security, Community, and Democracy in Southeast Asia: Analyzing ASEAN. *Japanese Journal of Political Science* 6 (2), s. 165 – 185.

Findlay, Trevor (1995). Cambodia: The Legacy and Lessons of UNTAC. (New York: Oxford University Press).

Galtung, Johan (1990). Cultural Violence. *Journal of Peace Research* 27 (3), s. 291 – 305).

Gamba, Virginia (2008). Post-Agreement Demobilization, Disarmament, and Reconstruction: Toward a New Approach. In: Darby, John – MacGinty, John, *Contemporary Peacemaking: Conflict, Peace Processes and Post-war Reconstruction* (New York: Palgrave Macmillan), s. 178 – 195.

Glassman, James F. (2003). Structural Power, Agency and National Liberation: The Case of East Timor. *Transactions of the Institute of British Geographers* 28 (3), s. 264 – 280.

Hänggi, Heiner (2004). Conceptualising Security Sector Reform and Reconstruction. In: Bryden, Alan – Hänggi, Heiner, *Reform and Reconstruction of the Security Sector*, (Zürich: LIT Verlag Münster), s. 3 – 18.

Honna, Jun (2003). Military Politics and Democratization in Indonesia. (New York: Routledge).

Human Rights Watch (1999). Landmine Monitor Report 1999. Toward a Mine-Free World. (USA: Library of Congress).

Keller, Jan (2007). Teorie modernizace. (Praha: SLON).

Kiernan, Ben (2004). The Cambodian Genocide – 1975 – 1979. In: Totten, Samuel – Parsons, William S. – Charny, Israel W. eds. *Century of Genocide* (New York: Routledge), s. 339 – 374.

Luttwak, Edward (2004). Give War a Chance. *Foreign Affairs* 78 (4), s. 36 – 44.

Mayall, James (1996). *The New Interventionism, 1991 – 1994: United Nations Experience in Cambodia, Former Yugoslavia and Somalia*. (Cambridge: Cambridge University Press).

Myrtilinen, Henri (2012). *Guerrillas, Gangsters and Contractors: Integrating Former Combatants and Its Impact on SSR and Development in Post-conflict Societies*. In: Schnabel, Albrecht – Vanessa Farr, *Back To the Roots: Security Sector Reform and Development* (Geneva: DCAF), s. 225 – 250.

Narine, Shaun (1998). *The evolution of ASEAN*. (Toronto: The University of Toronto).

Peake, Gordon – Scheye, Eric – Hills, Alice (2013). *Managing Security: Field Experiences of Security Sector Reform*. (London: Routledge).

Petrů, Tomáš (2011). *Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN)*. In: Romancov, Michael a kol., *Mezinárodní organizace* (Plzeň: Aleš Čeněk), s. 123 – 159.

Rapley, John (2007). *Understanding Development: Theory and Practise in the Third World*. (USA: Lynne Rienner Publishers).

Shawcross, William (2002). *Deliver Us From Evil: Peacekeepers, Warlords and a World of Endless Conflict*. (New York: Simon & Schuster).

Slavíková, Kamila (2013). *Problematika Myanmar ve vztazích EU – ASEAN*. (Praha: Oeconomica).

Sousa-Santos, Jose Kai Lekke (2015). *Acting West, Looking East: Timor-Leste's Growing Engagement with the Pacific Islands Region*. In: Azizian, Rouben – Cramer, Carleton, *Regionalism, Security & Cooperation in Oceania* (Honolulu: Asia-Pacific Center for Security Studies), s. 110 – 121.

Suhrke, Astri (2007). *Reconstruction as Modernisations: The 'Post-Conflict' Project in Afghanistan*. *Third World Quarterly* 28 (7), s. 1291 – 1308.

Tschirgi, Neclâ (2006). Security and development policies: untangling the relationship. In: Klingebiel, Stephan, *New interfaces between security and development: Changing concepts and approaches* (Bonn: Deutsches Institut für Entwicklungspolitik), s. 39 – 68.

UNDP (1994). Human Development Report. (New York: Oxford University Press).

UNICEF (2010). Core Commitments for Children in Humanitarian Action. (New York: UNICEF).

UNIDIR (1996). Disarmament and Conflict Resolution Project. Managing Arms In Peace Processes: Cambodia. (New York and Geneva: United Nations).

Waisová, Šárka (2004). Od národní bezpečnosti k mezinárodní bezpečnosti: Kodaňská škola na křižovatce strukturálního realismu, anglické školy a sociálního konstruktivismu. *Mezinárodní vztahy* (3/2004), s. 66 – 86.

Waisová, Šárka (2006). Lidská bezpečnost – pojetí a strategie: komparace přístupů členských států Evropské unie angažujících se v Human Security Network. *Mezinárodní vztahy* (1/2006), s. 58 – 73).

Wallace, Marshall (2014). From Principle to Practise: A User's Guide to Do No Harm. (Cambridge: CDA Collaborative Learning Projects).

Walt, Stephen M. (1991). The Renaissance of Security Studies. *International Studies Quarterly* 35 (2), s. 211 – 239.

World Bank (2011). World Development Report 2011. Conflict, Security, and Development. (Washington: World Bank).

Wilson, Bu V. E. (2013). The Politics of Security-Sector Reform. In: Leach, Michael – Kingsbury, Damien eds., *The Politics of Timor-Leste. Democratic Consolidation after Intervention* (New York: Cornell Southeast Asia Program Publications), s. 179 – 196.

World Bank (1998). *The World Bank's Experience with Post-Conflict Reconstruction*. (New York: World Bank).

8. 2. *Seznam použitých pramenů*

Alkire, Sabina (2003). *A Conceptual Framework for Human Security*. *Oxford Department of International Development*.

(<http://www3.qeh.ox.ac.uk/pdf/crisewps/workingpaper2.pdf>, 22. 6. 2015).

Anderlini, Sanam Naraghi – Conaway, Camille Pampell (2004). *Security Sector Reform*. *International Alert*. 2004 (<http://www.international-alert.org/sites/default/files/library/TKSecuritySectorReform.pdf>, 4. 2. 2016), s. 31 – 40.

Anderlini, Sanam Naraghi – El-Bushra, Judy (2004). *Post Conflict Reconstruction*. *World Bank*.

(http://siteresources.worldbank.org/INTMNAREGTOPGENDER/Resources/Post_conflict.pdf, 6. 3. 2016).

ASEAN (1976). *Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia*. *National University of Singapore*. 2013.

(<http://cil.nus.edu.sg/rp/pdf/1976%20Treaty%20of%20Amity%20and%20Cooperation%20in%20Southeast%20Asia-pdf.pdf>, 4. 2. 2016).

ASEAN (1997). *The Founding of ASEAN*. *Association of Southaest Asian Nations*. 1997. (<http://www.asean.org/asean/about-asean/history/>, 29. 1. 2016).

ASEAN (2003). *Declaration of ASEAN Concord II*. *National University of Singapore*. 2011.

(<http://cil.nus.edu.sg/rp/pdf/2003%20Declaration%20of%20ASEAN%20Concord%20II-pdf.pdf>, 4. 2. 2016).

Ball, Nicole – van de Goor, Luc (2006). *Disarmament, Demobilization and Reintegration: Mapping Issues, Dilemmas and Guiding Principles*. *Netherlands*

Institute of International Relations. 1. 8. 2006
(http://www.clingendael.nl/sites/default/files/20060800_cru_paper_ddr.pdf, 5. 3. 2016).

Ball, Nicole (2014). Lessons from Burundi's Security Sector Reform Process. *Africa Center for Strategic Studies*. 19. 11. 2014 (<http://africacenter.org/wp-content/uploads/2014/11/ASB-29-Lessons-from-Burundis-SSR-Process.pdf>, 4. 2. 2016).

BBC (2015). Cambodia profile – Timeline. *BBC News*.
(<http://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-13006828>, 8. 3. 2016).

Braithwaite, John (2012). Evaluating the Timor-Leste Peace Operation. *International of International Peacekeeping* 2012 (16), s. 282 – 305.

Buur, Lars – Jensen, Steffen – Stepputat, Finn (2007). The Security-Development Nexus. In: Buur, Lars – Jensen, Steffen – Stepputat, Finn, *The Security-Development Nexus: Expressions of Sovereignty and Securitization in Southern Africa* (Cape Town: HSRC Press), s. 9 – 35.

Caballero-Anthony, Mely (2010). Non-Traditional Security Challenges, Regional Governance, and the ASEAN Political-Security Community (APSC). *S. Rajaratnam School of International Studies*. 2010. (https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/rsis-pubs/NTS/resources/research_papers/MacArthur_working_paper_Mely_Caballero-Anthony.pdf, 6. 3. 2016).

Cambodia Philately (2015). Uruguayan UNTAC Cover from Stung Treng. (<http://cambodiaphilately.blogspot.cz>, 22. 3. 2016).

CCDP. United Nations Development Programme, Bureau for Crisis Prevention and Recovery (UNDP/BCPR). *Geneva Peacebuildign Platform*. (<http://www.gpplatform.ch/pbguide/organisation/united-nations-development-programme-bureau-crisis-prevention-and-recovery-undp>, 23. 4. 2016).

CIA (2007). Communism in Cambodia. *Global Security*.
(<http://www.globalsecurity.org/military/library/report/other/esau-53.pdf>, 2. 4. 2016).

Cotton, James (2001). *Against the Grain: The East Timor Intervention*. *Maxwell School of Citizenship and Public Affairs*.
(<http://faculty.maxwell.syr.edu/rdenever/PPA-730-27/Cotton.pdf>, 1. 4. 2016).

DFID (2010). *Working Effectively in Conflict-affected and Fragile Situations*. *Department for International Development*. Březen 2010
(https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/67703/building-peaceful-states-B.pdf, 8. 2. 2016).

EU (2000). *Improving the Coherence and Effectiveness of the European Union Action in the Field of Conflict Prevention*. Report Presented to the Nice European Council by the Secretary General/High Representative and the Commission. *European Council*.
(http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/reports/98328.pdf, 23. 4. 2016).

Feigenblatt, Otto von (2009). *ASEAN and Human Security: Challenges and Opportunities*. *Ritsumeikan Center for Asia Pacific Studies*. 2009
(http://www.apu.ac.jp/rcaps/uploads/fckeditor/publications/workingPapers/RCA_PS_WP09-5.pdf, 11. 3. 2016).

Ferry, Tiphaine (2014). *How Disarmament, Demobilization and Reintegration Programs Could Have Facilitated the Establishment of Long-term Conflict Prevention in Post-Conflict Cambodia*. *The Cambodia Law and Policy Journal*.
(http://cambodialpj.org/wp-content/uploads/2014/12/DCCAM_CLPJ_Ferry.pdf, 19. 3. 2016), s. 127 – 155.

FFP (2015). *Fragile State Index 2015*. *The Fund for Peace*.
(<http://library.fundforpeace.org/library/fragilestatesindex-2015.pdf>, 23. 11. 2015).

Fitz-Gerald, Ann (2006). *Addressing the security-development nexus: implications for joined-up government*. In: Klingbiel, Stephan, *New interfaces between security and development: Changing concepts and approaches* (Bonn: Deutsches Institut für Entwicklungspolitik), s. 107 – 127.

Grundy-Warr, Carl (1994). *Khmer Rouge territoriality in pre- and post-election Cambodia*. *Durham University*.

(<https://www.dur.ac.uk/ibru/publications/download/?id=44>, 18. 3. 2016), s. 87 – 92.

Hall, Andrew (2005). Anglo-US Relations in the Formation of SEATO. *Stanford University*. 2005. (<http://web.stanford.edu/group/sjeaa/journal51/seasia1.pdf>, 31. 1. 2016), s. 113 – 132.

Hettne, Björn (2010). Development and Security: Origins and Future. *Security Dialogue*. 2010. (<http://sdi.sagepub.com/content/41/1/31>, 22. 2. 2016), s. 31 – 52.

Hurwitz, Agnès – Peake, Gordon (2004). Strengthening the Security-Development Nexus: Assessing International Policy and Practise Since the 1990s. *International Peace Academy*. 2004 (http://www.un.org/esa/peacebuilding/Library/Strengthening_SecDev_Nexus_IPA.pdf 22. 6. 2015).

IOM (2002). FALINTIL Reinsertion Assistant Program (FRAP). Final Evaluation Report. *World Bank*. (<http://siteresources.worldbank.org/INTCPR/946734-1115629527393/20482576/TimorLesteFRAP.pdf>, 3. 4. 2016).

Keller, Lucy (2005). UNTAC in Cambodia – from Occupation, Civil War and Genocide to Peace. *Max Planck Institut*. (http://www.mpil.de/files/pdf2/mpunyb_keller_9_127_178.pdf, 18. 3. 2016).

Khoman, Thanat (1992). ASEAN Conception and Evolution. *Association of Southeast Asian Nations*. 9. 6. 1992. (http://www.asean.org/?static_post=asean-conception-and-evolution-by-thanat-khoman, 1. 2. 2016).

McGrew, Laura – Frieson, Kate – Chan, Sambath (2004). Good Governance from the Ground Up: Women's Roles in Post-Conflict Cambodia. *Women's International League for Peace and Freedom*. 2004. (http://www.peacewomen.org/assets/file/Resources/NGO/part_goodgovernancegrounduppostconflictcambodia_march2004.pdf, 9. 3. 2016).

MINDEF (2015). Overseas Operations. *Singapore Government*. (http://www.mindef.gov.sg/imindef/key_topics/overseas_operations.html, 23. 3. 2016).

Neethling, Theo (2007). The Security-Development Nexus and the Imperative of Peacebuilding with Special Reference to the African Context. *African Journals Online*. 2007. (<http://www.ajol.info/index.php/ajcr/article/view/39385/30310>, 26. 1. 2016), s. 33 – 60.

Office of the Historian (2013). Milestones: 1953 – 1960 – Southeast Asia Treaty Organization (SEATO), 1954. *U.S. Department of State*. (<https://history.state.gov/milestones/1953-1960/seato>, 31. 1. 2016).
Ofstad, Olav (2012). Reconciliation and Conflict Resolution in East Timor. Lessons for Future Peace Operations. *Oxford Institute for Ethics, Law and Armed Conflict*. (<http://www.elac.ox.ac.uk/downloads/reconciliation%20and%20conflict%20resolution%20in%20east%20timor%20apr%202012.pdf>, 3. 4. 2016).

OHCHR (1993). Vienna Declaration and Programme of Action. *United Nations Human Rights Office of the High Commissioner*. (<http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/vienna.pdf>, 11. 2. 2016).

OSN (2000). Rozvojové cíle tisíciletí (MDGs). *Informační centrum OSN v Praze*. (<http://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/rozvojove-cile-tisicileti-mdgs/>, 5. 11. 2015).

Peake, Gordon (2009). A lot of talk but not a lot of action: The difficulty of implementing SSR in Timor Leste. *DCAF*. (http://www.dcaf.ch/layout/set/print/content/download/36926/529069/version/1/file/Ch09_TimorLeste_12Oct.pdf, 8. 4. 2016).

Petrů, Tomáš. Jihovýchodní Asie jakožto svébytný region. *Academia*. (https://www.academia.edu/7502931/Jihovýchodní_Asie_jakožto_svébytný_region, 9. 2. 2016).

Piknerová, Linda (2014/2015). *Lidská bezpečnost* [přednáška] 18. 2. 2015 (Plzeň: Fakulta filozofická ZČU v Plzni).

Procházka, Petr – Sedláček, Petr (2004). MMF po šedesáti letech. *Česká národní banka*. (https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2004/cl_04_041118a.html, 6. 11. 2015).

Reuters (2007). Timeline: Key dates in ASEAN history. *Reuters*. 19. 11. 2007. (<http://www.reuters.com/article/us-asean-history-timeline-idUSGOR01167020071120>, 30. 3. 2016).

Sanderson, John (1998). Yale-UN Oral History Project. John Sanderson. *United Nations Oral History*. (http://s3.amazonaws.com/downloads2.unmultimedia.org/public/dhl_oral_history/transcripts/Sanderson10Jul98TRANS.pdf, 22. 3. 2016).

Sen, Amartya (2000). Why Human Security? *Universidad para la Cooperación Internacional*. 2000. (<http://www.ucipfg.com/Repositorio/MCSH/MCSH-05/BLOQUE-ACADEMICO/Unidad-01/complementarias/3.pdf>, 9. 2. 2016).

Simon, Sheldon W. (2000). Asian Armed Forces: Internal and External Tasks and Capabilities. *Taiwan Documents Project*. (<http://www.taiwandocuments.org/nbr01.pdf>, 1. 4. 2016).

Stern, Maria – Öjendal, Joakim (2010). Mapping the Security-Development Nexus: Conflict, Complexity, Cacophony, Convergence? *Université de Montréal*. (<http://archives.cerium.ca/IMG/pdf/SternOjenkal.pdf>, 30. 12. 2015).

Stewart, Frances (2006). Policies towards horizontal inequalities in post-conflict reconstruction. *Econstor*. (<http://www.econstor.eu/bitstream/10419/63497/1/521399653.pdf>, 18. 3. 2016).

Suchý, Petr (2003). Pozice bezpečnostních a strategických studií v rámci studia mezinárodních vztahů. *Obrana a strategie*. (http://www.mocr.army.cz/mo/obrana_a_strategie/2-2003cz/suchy.pdf, 2. 12. 2015).

Sunday Times (1992). UN chief praises Malaysian troops in Cambodia. 26. 6. 1992, s. 7.

The World Commission on Environment and Development (1987). Our Common Future. *UN Documents*. (<http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>, 17. 4. 2016).

UN (1991). Agreement on a Comprehensive Political Settlement of the Cambodia Conflict. *United States Institute of Peace*. (http://www.usip.org/sites/default/files/file/resources/collections/peace_agreements/agree_comppol_10231991.pdf, 9. 3. 2016).

UN (1999 – 2004). Troop and police contributors archive (1990 – 2014). *United Nations Peacekeeping*. (http://www.un.org/en/peacekeeping/resources/statistics/contributors_archive.shtml, 7. 4. 2016).

UN (1999a). United Nations Security Council Resolution 1246 (1999). *United States Institute of Peace*. (http://www.usip.org/sites/default/files/file/resources/collections/peace_agreements/east_timor_unsc1246.pdf, 10. 4. 2016).

UN (2002). East Timor – UNTAET. Background. *Department of Public Information*. Květen 2002. (<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/etimor/UntaetB.htm>, 10. 4. 2016).

UN (2003). Cambodia – UNTAC. Background. (<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/untacbackgr2.html>, 17. 3. 2016).

UN (2009). Implementing the responsibility to protect: Report of the Secretary-General. *International Coalition for the Responsibility to Protect*. 2009. (<http://responsibilitytoprotect.org/implementing%20the%20rtop.pdf>, 6. 2. 2016).

UN (1999b). United Nations Security Council Resolution 1272 (1999). *United Nations*. (<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/etimor/docs/9931277E.htm>, 10. 4. 2016).

UNHCR (1991). Tripartite Memorandum of Understanding Among the Royal Thai Government, the Supreme National Council of Cambodia, and the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees Relating to the Repatriation of Cambodian Refugees and Displaced Persons from Thailand. *The UN Refugee Agency*. (<http://www.refworld.org/docid/3edf21f14.html>, 21. 3. 2016).

Uvin, Peter (2002). Development/Peacebuilding Nexus: A Typology and History of Changing Paradigms. *Graduate Institute Geneva*.
(http://graduateinstitute.ch/files/live/sites/iheid/files/sites/international_law/users/vessier9/public/Uvin%20-%20The%20Development%20Peacebuilding%20Nexus.pdf, 22. 6. 2015).

Waisová, Šárka (2011). Bezpečnostně-rozvojový vztah: typologie, historie a implementace měnicího se paradigmatu. *Obrana a strategie*. 2011
(<http://www.obranaastrategie.cz/cs/aktualni-cislo-2-2011/clanky/bezpecnostne-rozvojovy-vztah-typologie-historie-a-implementace-meniciho-se-paradigmatu.html#.VxeQuVQj-JE>, 22. 6. 2015), s. 91 – 110.

Way, Gary (1994). Indonesia to aid elite troops. *The Phnom Penh Post*. 9. 9. 1994. (<http://www.phnompenhpost.com/national/indonesia-aid-elite-troops>, 22. 3. 2016).

World Bank (1995). Our Global Neighbourhood. *Defend Rural America*. 1995. (<http://www.defendruralamerica.com/files/GlobalGovernanceHenryLamb.pdf>, 24. 1. 2016).

World Bank (2012). Voices of the Poor: Reports.
(<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTPOVERTY/0,,contentMDK:20613045~menuPK:336998~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:336992~isCURL:Y,00.html>, 11. 2. 2016).

Yoshimatsu, Hidetaka (2006). Collective Action Problems and Regional Integration in ASEAN. *University of Warwick*. 2006.
(http://wrap.warwick.ac.uk/1907/1/WRAP_Yoshimatsu_wp19806.pdf, 1. 2. 2016).

9. Resumé

This diploma thesis focuses on the analysing the role of ASEAN in impelementation of security-development nexus in southeast Asia region. Security-development nexus is a concept in which security agenda and development assistance are narrowly linked and it's establishing is a massive trend across internationatiol community in last two decades. Conflict prevention and conflict resolution strategies are based on this concept in these days. Specially strategies made by western donors and international organisations, for example European Union and United Nations. Diploma thesis aims to other international organisation, ASEAN. The case of ASEAN is unique because of it's politics called ASEAN Way and basic principle of noninterference. Implementation of concept comprising security line is therefore more complicated than in other international organizations.

In the first place diploma thesis operates with security-development nexus theory and evolution of the concept. This part of thesis explains origins and outputs of security-development concept such as human security, security sector reform, Do No Harm principles, DDR and post-conflict reconstruction. Second part of theory is working with authors focusing on security-development reesearch.

Analytical part of thesis is focusing on post-conflict reconstructions in southeast Asia region. Namely post-conflict reconstructions in Cambodia and East Timor. Analysing the role of ASEAN in these particular cases is based on hypothesis, that ASEAN is capable of holding a role of initiator and/or implementar of security-development nexus agenda, but only in cooperation with another actors, in this case UN. For this purpose I have used a question, if we can talk about engagement of ASEAN as organization or just member states of ASEAN cooperatinig with UN missions on bilateral base.

Conlusion of thesis is evaluating the hypothesis and it's output, that hypothesis was set up right. ASEAN is, indeed, capable of initiating and/or implementing security-development nexus agenda and therefore it follows an

example of other international organizations. There is a difference in mechanisms of implementation between ASEAN and western international organizations, and ASEAN is not capable implement security-development agenda by itself in these days, but in cooperation with UN there was quite effective application of security-development nexus agenda in Cambodia and East Timor.